

KKTC Yükseköğretim Sektör Stratejisi

Engin Karabaş

Lisansüstü Eğitim, Öğretim ve Araştırma Enstitüsüne İşletme Yönetimi
dalında Yüksek Lisans Tezi Olarak Sunulmuştur.

Doğu Akdeniz Üniversitesi
Şubat 2015
Gazimağusa Kuzey Kıbrıs

Lisansüstü Eğitim, Öğretim ve Araştırma Enstitüsü onayı

Prof. Dr. Serhan Çiftçioğlu (v)
L.E.Ö.A. Enstitüsü Müdürü

Bu tezin İşletme Yönetimi Yüksek Lisans Programı gerekleri doğrultusunda hazırlandığını onaylıyorum.

Doç. Dr. Mustafa Tümer
İşletme Bölüm Başkanı

Bu tezi okuyup değerlendirdiğimizi, tezin nitelik bakımından İşletme Yönetimi Yüksek Lisans Programı gerekleri doğrultusunda hazırlandığını onaylarız.

Doç. Dr. Mustafa Tümer
Tez Danışmanı

Değerlendirme Komitesi

1. Prof. Dr. Cem Tanova

2. Doç. Dr. Mustafa Tümer

3. Yrd. Doç. Dr. Deniz İşçioğlu

ÖZ

KKTC’de bugün itibariyle 11 üniversitede toplam 75 bin civarında öğrenci eğitim almaktadır. Bu öğrencilerin yaklaşık olarak 62 bini ülke dışından eğitim almak amacıyla adaya gelen yabancı öğrencidir. Bu öğrencilerin ülkede yarattığı ekonomik değer küçük bir ada ekonomisine ve 300 bin nüfusa sahip KKTC için son derece önemlidir. KKTC için büyük önem arz eden sektörün ülkenin ekonomik büyümesine ve sosyal kalkınmasına yapacağı katkıyı artırmaya yönelik olarak hala hazırda bir stratejik planın olmayışı büyük bir eksiklik olarak göze çarpmaktadır.

Bu çalışmada ilk olarak KKTC yükseköğretim sektörünün mevcut durumu ele alınmıştır. Daha sonra yükseköğretim alanında yaşanan küresel gelişmeler üzerinde durulmuştur. Son olarak da KKTC yükseköğretim sektör stratejisinin temel unsurlarına ilişkin öneriler tartışılmıştır.

Anahtar Kelimeler: Yükseköğretim, Sektör Stratejisi, Küresel Trendler

ABSTRACT

As of today, there are 75 thousand students in total studying at 11 different universities at TRNC. Approximately 62 thousand of these students are foreign students who came to the island in order to study outside their country. The economic value created by these students is extremely important for TRNC which has a small island economy and a population of 300 thousand. The lack of a strategic plan which will increase the contribution of such an important sector to economic growth and social development is still stands out as a major shortcoming.

Within this study, it has been primarily focused on current state of higher education sector of TRNC. Secondly, it has been focused on global developments in the field of higher education. Finally, the recommendations relating to the key elements of the TRNC higher education sector strategy were discussed.

Keywords: Higher Education, Sector Strategy, Global Trends

İÇİNDEKİLER

ÖZ	iii
ABSTRACT.....	iv
1 GİRİŞ	1
1.1 Problem	2
1.2 Amaç	3
1.3 Önem	3
1.4 Sınırlılıklar	4
1.5 Yöntem	4
1.5.1 Araştırma Deseni.....	4
1.5.2 Veri Toplama.....	4
1.5.3 Verilerin Analizi.....	5
2 KAVRAMSAL ÇERÇEVE	6
2.1 Stratejik Yönetim Anlayışı.....	6
2.1.1 Strateji Kavramı.....	6
2.1.2 KKTC’de Stratejik Yönetim Anlayışı	8
2.1.3 KKTC’de Yükseköğretimin Stratejik Önemi	9
2.2 KKTC’de Yükseköğretim Sektörünün Mevcut Durumu	11
2.2.1 Tarihsel Süreç	11
2.2.2 Kurumsal Yapılanma ve Mevzuat Çerçevesi.....	13
2.2.3 Üniversitelerin Yapısı	14
2.2.4 Öğrenci Sayıları	16
2.2.5 KKTC Ekonomisi içinde Yükseköğretimin Yeri.....	18
2.3 Yükseköğretimde Küresel Değişim Dinamikleri ve Üniversitelere Etkisi .	24

2.3.1	Bilgi Toplumu ve Üçüncü Nesil Üniversitelerle Birlikte Değişen Üniversite Misyonu	25
2.3.2	Küreselleşme ve Yükseköğretimin Uluslararasılaşması	29
2.3.3	Yükseköğretime Artan Talep ve Yükseköğretimin Finansmanı.....	31
2.3.4	Ticarileşen Yükseköğretim ve Üniversitelerin Yönetimi	34
3	YÜKSEK ÖĞRETİM SEKTÖR STRATEJİSİ	36
3.1	Yükseköğretim Stratejisinin Çözüm Önerisi Getirmesi Beklenen Temel Sorunlar	37
3.1.1	İdari Yapıdan Kaynaklanan Sorunlar.....	37
3.1.2	Politik Sahiplenmeden Kaynaklanan Sorunlar	38
3.1.3	Yükseköğretim Stratejisinin Ortaya Konulmamasından Kaynaklanan Sorunlar	38
3.1.4	KKTC'nin Tanınmamasından Kaynaklanan Problemler.....	39
3.1.5	Temel Alt Yapı Eksikliklerinin Neden Olduğu Sorunlar.....	40
3.2	KKTC Yükseköğretim Stratejisinin Temel Unsurları.....	40
3.3	KKTC İçin Yükseköğretim Vizyonu	41
3.4	KKTC Sektör Stratejisi Politika Önerileri:	43
3.4.1	Yükseköğretim Sektöründe İyi Yönetişimin Sağlanması:	43
3.4.2	Sürdürülebilir ve Rekabetçi Bir Yapının Tesis Edilmesi.....	45
3.4.3	Uluslararasılaşmanın Sağlanması:	46
4	SONUÇ	48
	KAYNAKÇA.....	51

TABLO LİSTESİ

Tablo 1. KKTC’de Öğrenci Sayıları (2002-2015).....	16
Tablo 2. Geldiği Ülkeler Göre Öğrenci Sayıları.....	18
Tablo 3. KKTC GSMH’nın Sektörel Dağılımı.....	20
Tablo 4. Üniversitelerin GSMH içindeki Payı.....	21
Tablo 5. 2014 yılı İtibariyle Ortalama Öğrenci Harcamaları.....	22
Tablo 6. 2014 yılı İtibariyle Toplam Öğrenci Harcamaları.....	24
Tablo 7. Üniversitelerin Değişim Evrelerinin Karşılaştırılması.....	29
Tablo 8. 18-24 Yaş Projeksiyonu (2005=100).....	33
Tablo 9. Yükseköğretim Harcamaları (2005=100).....	34
Tablo 10. Eğitim Harcamaları İçinde Kamunun Payı.....	34

ŞEKİL LİSTESİ

Şekil 1. KKTC Üniversitelerinin Yapısı	15
Şekil 2. KKTC Üniversiteleri Öğrenci Sayılarının Seyri.....	17
Şekil 3. Dünya Geneline Yükseköğretim Talebi	31

Bölüm 1

GİRİŞ

Toplumlar; ilkel toplumdaki tarım toplumuna, tarım toplumundan sanayi toplumuna, günümüzde ise sanayi toplumundan bilgi toplumuna geçiş şeklinde farklı gelişme aşamaları geçirmişlerdir. Bu gelişme aşamalarından birincisi insanları ilkel yaşamdan toprağa ve yerleşik düzene bağlayan tarım toplumuna geçiş, ikincisi tarım toplumundan kitlesel üretimin, tüketimin ve eğitimin önemli olduğu sanayi toplumuna geçiş, üçüncüsü ise kitlesel refahın, bilginin ve nitelikli insan sermayesinin önem kazandığı bilgi toplumuna geçiştir (Aktan & Tunç, Bilgi Toplumu ve Türkiye, 1998).

Bu geçiş süreçleriyle birlikte tarımla başlayan modernleşme çalışmaları sanayi ile devam etmiş ve günümüz dünyasını inşa etmiştir. İçinde bulunduğumuz zaman diliminde de dünyamız hızla sanayi toplumundan bilgi toplumuna doğru dönüşmektedir. Bu dönüşüm; fiziksel emeğe dayalı üretim biçiminden zihinsel emeğe ve bilgi üretme gücüne dayalı üretim biçimine doğru olmaktadır.

Bilginin gerçek sermaye ve zenginlik yaratan temel faktör haline geldiği bir anlayışta eğitim sistemine ve okullara yeni bir takım görevler düşmektedir. Aynı zamanda öğretme ve öğrenme süreçlerinde de çok hızlı değişiklikler yaşanmaktadır. Önümüzdeki yıllarda eğitim alanında yaşanacak değişiklikler üç yüzyılı aşkın bir süre önce kitapların basılmasıyla ortaya çıkan değişiklikten daha büyük olacaktır (Drucker, 1992).

Yaşanan bu dönüşüm süreciyle birlikte bilginin artan önemi bilgiyi üreten kurumların başında olan üniversitelerin önemini de artırmaktadır. Üniversitelerin temel işlevi olan üretilmiş bilginin yeni nesillere aktarılması olarak adlandırılan eğitim faaliyetleri ile üretilmiş bilgi seviyesinin üzerine yeni bilgilerin eklenmesi olarak adlandırılan araştırma faaliyetlerinin yanına üçüncü bir faaliyette eklenmiştir. Üniversitelerden artık eğitim ve araştırma faaliyetlerinin yanında üretilmiş bilgiyi teknolojiye dönüştürerek toplumsal ihtiyaçları karşılayacak faaliyetleri de gerçekleştirmeleri beklenmektedir. Bu beklenti hiç şüphesiz üniversitelerde de bir dönüşüm sürecini başlatmıştır (Wissema, 2009).

Dünyada yaşanan bu gelişmelere paralel olarak da KKTC yükseköğretim sektörünün önemi giderek artmaktadır. Bu önem çerçevesinde yüksek öğretimden beklentiler iyi eğitilmiş bireylerin yetiştirilmesi ve kalifiye işgücünün oluşturulması yanında bilgiyi ülke menfaatine yarayacak şekilde teknolojiye dönüştürerek ülke ekonomisine katma değer yaratacak sektörlerin oluşumunda öncülük etmesidir.

Öte yandan diğer ada ekonomilerinde olduğu gibi sanayi ve ticaret sektörlerinin ekonomiye katkıları KKTC’de sınırlı kalmaktadır. Ekonomi daha çok turizm ve yükseköğretim sektörleri başta olmak üzere hizmetler sektörü ağırlıklı gelişmektedir. Dolayısıyla yükseköğretim sektöründen temel beklenti her geçen gün büyüyen yabancı öğrenci pazarından daha büyük bir pay alarak ülkedeki yabancı öğrenci sayısının artmasının sağlanması yönündedir.

1.1 Problem

KKTC yüksek öğretim sektörünün mevcut durumu ve mevcut durumun yol açtığı sorunların neler olduğu, dünyada yaşanan son gelişmeler ve sektörü etkileyen küresel

trendlerin ne yönde geliştiği, KKTC ekonomisi için yüksek öğretimin neden önemli olduğu ve son olarak da sektörü belirlenen bir vizyon çerçevesinde daha ileri noktaya taşıyacağı düşünölen stratejik amaç ve hedeflerin neler olması gerektiği hiç şüphe-siz ki cevaplanması gereken temel sorulardır.

Ancak KKTC için önemi yukarıda vurgulanan yükseköğretim sektörünün; mevcut durumunu ve sorunlarını tespit edip değerlendiren, karşılaşılan sorunlara çözüm üreten ve sektörü belirli bir vizyon çerçevesinde ileriye taşıyacak amaç ve hedefleri içeren bir sektör stratejisi oluşturulmamıştır.

Bunun yanında böyle bir strateji belgesi hazırlanması için gerekli alt yapıyı oluşturacak alanlarda da çok sınırlı sayıda çalışma bulunmaktadır.

1.2 Amaç

Yapılmak istenen bu çalışma ile KKTC yüksek öğretim sektörünün gelişimine katkı koyacağı düşünölen sektör stratejisinin temel unsurları belirlenmeye çalışılacaktır. Sektör stratejisinin temel unsurları belirlenirken ilk olarak KKTC yükseköğretiminin mevcut durumu irdelenerek KKTC yükseköğretiminin genel yapısı ortaya konacaktır. Daha sonra ise dünyada yaşanan gelişmeler çerçevesinde yükseköğretime yön veren küresel trendler açıklanamaya çalışılacaktır.

1.3 Önem

KKTC yükseköğretim sektörünün karşılaştığı sorunların çözümü ve sektörün belirlenecek hedefler çerçevesinde büyüyerek öлке ekonomisine katkısının artırılmasının iyi bir stratejik plana ve bu planın iyi bir şekilde uygulanmasına bağlı olduğu düşünölmektedir.

Bu çerçevede iyi bir stratejik planın hazırlanması ve bu planın uygulanması sonucunda yükseköğretim sektörünün KKTC'ye çok büyük katkılar sağlayacağı şüphesizdir.

1.4 Sınırlılıklar

- 1- KKTC yükseköğretim sektör stratejisi yükseköğretimin eğitim boyutu ile değil KKTC'ye yaptığı ekonomik katkı boyutu ile değerlendirilecektir.
- 2- Çalışma konusuna ilişkin olarak detaylı, güvenilir ve geniş bir zaman dilimine ait veri olmadığından analiz bulunabilen güvenilir veriler üzerinden yapılmıştır.
- 3- KKTC yükseköğretimine ilişkin literatürde çok fazla çalışma bulunmadığından çalışma daha çok gözlem, görüşme ve doküman analizi üzerinden yapılmıştır.

1.5 Yöntem

1.5.1 Araştırma Deseni

Bu çalışmada nitel araştırma tekniği kullanılmıştır. Nitel araştırma, gözlem, görüşme ve doküman analizi gibi nitel veri toplama yöntemlerinin kullanıldığı, olayların doğal ortamda gerçekçi ve bütüncül bir biçimde ortaya konmasına yönelik nitel bir sürecin izlendiği araştırma olarak tanımlanabilir (Yıldırım & Şimşek, 2008). Ayrıca, Yıldırım ve Şimşek (2008)'e göre, nitel araştırmalardaki amaç araştırılan konunun tüm yönlerini betimsel ve gerçekçi bir şekilde sunabilmektir. Bu çalışmada da, KKTC'de yüksek öğretim sisteminin mevcut durumu incelenmiş ve sektör stratejisinin temel unsurları belirlenmeye çalışılmıştır. Dolayısı ile çalışma, nitel araştırma yöntem ve tekniği kullanılarak tasarlanmıştır.

1.5.2 Veri Toplama

Çalışmada veriler, doküman inceleme yöntemi ile toplanmıştır. Doküman incelemesi araştırılması hedeflenen olgu ya da olgular hakkında bilgi içeren yazılı materyallerin analizini kapsamakta olup ayrıca doküman incelemesi, araştırılacak konular ile ilgili olarak yazılı ve basılı belgelerin analizini de içermektedir (Yıldırım & Şimşek, 2008). Bu çalışmada da, veriler literatürde yer alan metinler ve yasal dokümanlar incelenerek elde edilmiştir. Dolayısı ile çalışmada kullanılan doküman incelemesi yöntemindeki tüm verilerin literatürde yer alan metinler ve yasal dokümanlardan elde edildiği söylenebilir.

1.5.3 Verilerin Analizi

Çalışmada veriler betime dayalı ve yorumlanarak analiz edilmiştir. Betimsel analizde veriler daha önceden belirlenen temalara göre özetlenir ve yorumlanır (Yıldırım & Şimşek, 2008). Bakı (2004)'ün belirtmiş olduğu adımlar izlenmiştir.

Çalışmada elde edilen veriler:

- Konu ile ilgili olarak belirlenen temalara göre, özetlemiş, incelenmiş ve yorumlanmış,
- Neden sonuç ilişkileri belirlenmiş,
- Temalar ilişkilendirilmiş,
- İleriye yönelik tahminler yapılarak analiz edilmiştir.

Bölüm 2

KAVRAMSAL ÇERÇEVE

Çalışmanın bu bölümünde kavramsal bir çerçeve çizilmeye çalışılacaktır. İlk olarak stratejik yönetim anlayışı üzerinde durularak KKTC’de bu anlayışın yansımaları değerlendirilecektir. Daha sonra KKTC yükseköğretiminin mevcut durumu ele alınıp KKTC yükseköğretime ilişkin genel bilgiler sunulacaktır. Son olarak da yükseköğretim alanında dünyada yaşanan gelişmeler sonucunda oluşan küresel trendler üzerinde durulacaktır.

2.1 Stratejik Yönetim Anlayışı

2.1.1 Strateji Kavramı

Strateji Türk Dil Kurumunun Türkçede Batı Kökenli Kelimeler Sözlüğünde “*önceden belirlenen bir amaca ulaşmak için tutulan yol*” olarak tanımlanmaktadır. Daha çok askeri alanda kullanılmış bir kavram olmakla birlikte zamanla yönetim alanında da kullanılmaya başlanmıştır. Böylelikle artan rekabet ortamında ayakta kalmak isteyen işletmeler için bir çıkış noktası olmuştur.

Stratejik yönetim, özel sektör, kamu sektörü ve kar amacı gütmeyen gönüllü kuruluşlar gibi faaliyet gösteren tüm organizasyonlarda geleceğe yönelik amaç ve hedeflerin belirlenmesine ve bu hedeflere ulaşılabilmesi için yapılması gerekli işlemlerin tespit edilmesine imkân sağlayan bir yönetim tekniği olarak isimlendirilmektedir (Aktan, Stratejik Yönetim ve Stratejik Planlama, 2008).

Daha çok özel sektör işletmelerince kullanılan bu kavram zamanla etkin bir kamu hizmeti sunmak isteyen kamuda ilgisini çekmiştir. Ancak kamu ile özel sektörün birbirinden farklı özelliklerinden dolayı stratejik yönetimin kamuya uyarlanmasında bazı sıkıntılarda ortaya çıkmıştır. (Durna & Eren, 2002)

Kamunun; kamusal mal ve hizmet üretmesi, üretimin vatandaşlardan toplanan vergilerle finanse edilmesi, karar alma süreçleri ile idari süreçlerin özel sektörden farklı olması stratejik yönetimin kamuya uyarlanmasında ciddi sıkıntılara yol açan nedenlerdir.

Ancak bu zorluk kamunun da böyle bir yönetim tekniğinden istifade etmesini engellememiştir. Kamu kaynağının daha etkin ve verimli bir şekilde kullanılmasını sağlamak, üretilen kamusal mal ve hizmetin niteliğini ve kalitesi artırmak ve piyasaları belirlenecek amaç ve hedefler çerçevesinde yönlendirebilmek amacıyla stratejik yönetimin yarattığı değerlerden istifade edilmektedir.

Stratejik yönetim anlayışının kamu yönetimine katkılarını şu şekilde sıralamak mümkündür (Yılmaz, 2002):

- Kuruluşların belirli bir hedefe yönelik olmayan kısa vadeli ve anlık işlerde yoğunlaşmaları yerine, orta vadeli ve somut hedeflere dayalı planlama anlayışına sahip olmalarını sağlayacaktır.
- Vizyon değerlendirmesi ile sürekli gelişme, yeni gelişmelere göre kendini yenileme, hizmet kalitesi, etkinliği ve çeşitliliğinin artırılması anlayışını getirecektir.
- Plan-program-bütçe ilişkisinin güçlendirilmesine yardımcı olacaktır.
- Kamuda etkin bir yönetim ve harcama sisteminin kurulmasını sağlayacaktır.

- Süreçlere entegre olmuş bir şekilde denetim ve izlemeyi kolaylaştıracaktır.
- Sistematik veri toplama ve sonuçları analiz etme alışkanlığını kazandıracaktır.
- Kuruluşlarda katılımcı yönetim (yönetişim) geliştirecektir.

Stratejik yönetim anlayışının getirdiği bu faydalardan dolayı kamu idarelerinde de bu anlayış büyük bir ilgi uyandırmıştır. Böylelikle idareler belli bir vizyon çerçevesinde orta ve uzun vadede gerçekleştirmek istedikleri amaçlara ulaşabilecek bir anlayış çerçevesinde hareket etmeye başlamışlardır.

2.1.2 KKTC’de Stratejik Yönetim Anlayışı

Stratejik yönetim anlayışında dünyada yaşanan gelişmelerin KKTC’ye pek de yansımadağı görülmektedir. Mevcut kamu yönetimi anlayışında stratejik yönetim anlayışını içeren bir uygulamanın yer almadığını rahatlıkla değerlendirebiliriz.

Kamunun belli yasal düzenlemeler çerçevesinde hareket ettiği dikkate alındığında stratejik yönetim anlayışının kamuda uygulanabilmesi için yasal birtakım düzenlemelerin yapılması gerekmektedir. Bu konuya ilişkin olarak Türkiye uygulamasına baktığımızda stratejik yönetim anlayışının yasal altyapısının 5018 sayılı Kamu Mali Yönetim ve Kontrol Kanunu ile oluşturulduğu ve daha sonra çıkartılan alt düzenlemeler ile sistem kurgusunun tamamlandığını görmekteyiz.

5018 sayılı kanunla stratejik plan kamu idarelerinin orta ve uzun vadeli amaçlarını, temel ilke ve politikalarını, hedef ve önceliklerini, performans ölçütlerini, bunlara ulaşmak için izlenecek yöntemler ile kaynak dağılımlarını içeren plan olarak tanımlanmış ve kanunda belirtilen kurumların bu planı hazırlaması bir zorunluluk olarak şart koşulmuştur. Böylelikle stratejik yönetim anlayışı kamu için yapılması zorunlu bir plan haline gelmiştir. Bu anlayış çerçevesinde de kamu idarelerinin stratejik bir plan çerçevesinde hareket etmesinin alt yapısı oluşturulmuştur.

KKTC’de stratejik yönetim anlayışının kamu yönetiminde uygulanmasına ilişkin olarak herhangi bir yasal mevzuat bulunmamaktadır. Bu eksiklikten dolayı kamu idareleri orta ve uzun vadeli amaçlarını, hedef ve önceliklerini ve bu hedeflere ulaşmak için izlenecek yöntemleri açıkça ortaya koyamamaktadırlar.

Kamu idareleri orta ve uzun dönemli hedefleri ve bu hedefe gidecek yol konusunda ortaya bir doküman koyamamaktadırlar. Böyle bir eksiklik en çok kendini ekonomi alanında hissettirmektedir. KKTC için büyük öneme sahip turizm, yükseköğretim, tarım gibi sektörlerle ilişkin ortaya konmuş bir strateji bulunmamaktadır (Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti Gelecek Stratejisi Konferansı).

2.1.3 KKTC’de Yükseköğretimin Stratejik Önemi

Yükseköğretim genel anlamda lise sonrası verilen eğitimi tanımlamakta kullanılan bir kavram olup üniversite ve yüksekokullar da yükseköğretim kurumları olarak kullanılmaktadır. KKTC yükseköğretim yasasında da yükseköğretim “*ortaöğretime dayalı, en az dört yarı yıllık ve buna eşdeğer her kademedeki eğitim ve öğretimin tümü*” olarak tanımlanmıştır.

Yine aynı yasanın amaçlar kısmında yükseköğretimin amaçları aşağıdaki şekilde sıralanmıştır:

1. Öğrencilerini;

- Toplum yararını kişisel çıkarının üstünde tutan, aile, insanlık, ülke ve millet sevgisi ile dolu;
- Çevre ve insanlığa karşı görev ve sorumluluklarını bilen ve bunları davranış haline getiren;
- Özgür ve bilimsel düşünce gücüne, geniş bir dünya görüşüne ve evrensel değerlere sahip, insan haklarına saygılı,

- Beden, zihin, ruh, ahlak ve duygu bakımından dengeli ve sağlıklı bir şekilde gelişmiş;
 - Yazılı ve sözlü iyi iletişim kurabilen;
 - İlgi ve yetenekleri yönünde ve ölçüsünde, ülke kalkınmasına ve ihtiyaçlarına cevap verecek, aynı zamanda kendi geçim ve mutluluğunu sağlayacak bir mesleğin bilgi, beceri, davranış ve genel kültürüne ve etik değerlerine sahip yurttaşlar olarak yetiştirmek.
2. Ülkesinin bir bütün olarak refah ve mutluluğunu artırmak amacı ile ekonomik, sosyal ve kültürel kalkınmasına katkıda bulunacak ve hızlandıracak programlar uygulanarak, çağdaş uygarlığın yapıcı, yaratıcı ve seçkin bir ortağı haline gelmesini sağlamak.
 3. Yükseköğretim kurumları olarak, yüksek düzeyde bilimsel çalışma ve araştırma yapmak, bilgi ve teknoloji üretmek, bilim verilerini yaymak, yurt içi ve yurt dışı kurumlarla işbirliği yapmak suretiyle bilim dünyasının seçkin birer üyesi haline gelmek, evrensel ve çağdaş gelişmeye katkıda bulunmak.

KKTC'de yükseköğretim stratejisini anılan kanunun çerçevesinde bireysel olarak nitelikleri yukarıda sayılan öğrencileri yetiştirmek, toplumsal olarak da ekonomik, sosyal ve kültürel kalkınmaya katkı koyarak evrensel ve çağdaş gelişmenin bir unsuru olmak şeklinde özetleyebiliriz.

Bu bakış açısıyla KKTC yükseköğretiminin stratejik önemine baktığımızda ise konuyu iki başlık altında toplayabiliriz. Bunlardan birincisi toplumun her alanda ihtiyaç duyduğu nitelikli insan gücünü yetiştirmek ikincisi ise ekonomik sosyal ve kültürel gelişmeye katkı koyacak çalışmaları yapmaktır.

2.2 KKTC’de Yükseköğretim Sektörünün Mevcut Durumu

Yükseköğretim sektörü hızla gelişmekte ve değişmekte olup bu değişim ve gelişme uyum sağlayabilmek güçlü bir stratejik düşünebilme yeteneği gerektirmektedir. Stratejik düşünebilmenin ilk adımı ise mevcut durum analizidir. Mevcut durum analizi; işletmenin sahip olduğu üstünlükler ve zayıflıkların ve çevrenin işletmeye sunduğu fırsat ve tehditlerin değerlendirilmesini ifade eden bir kavramdır (Hussey, 2002) Bu kavram sayesinde işletmeler kendi güçlü ve zayıf yönlerini tespit ederek önlemler alabilmekte ve dış çevreden haberdar olarak çevrenin yarattığı fırsat ve tehditleri öngörebilmektedirler.

Çalışmanın bu bölümünde KKTC yükseköğretim sektörünün mevcut durumu ele alınacak olup sektörün genel yapısı ortaya konmaya çalışılacaktır.

2.2.1 Tarihsel Süreç

1975 yılında Birinci Kıbrıs Türk Eğitim Şurasında Türkiye’deki üniversitelerle de işbirliği yapılarak KKTC’de yükseköğretim kurumları açılmasına karar verilmiştir. Bu çerçevede ilk olarak 1958 yılında Kıbrıs Öğretmen Koleji olarak faaliyet gösteren okul, eğitim fakültesi haline dönüştürülerek ilkokul öğretmeni yetiştiren bugünkü adıyla “Atatürk Öğretmen Akademisi” kurulmuştur. Aynı zamanda KKTC’nin teknik eleman ve mühendis ihtiyacını karşılamak amacıyla 1979 yılında bugünkü Doğu Akdeniz Üniversitesinin temellerini oluşturan Yüksek Teknoloji Enstitüsü kurulmuştur (Cicioğlu, 1983).

Daha sonra kurulan Girne Amerikan Üniversitesi ile başlayan süreç Yakın Doğu Üniversitesi ve Lefke Avrupa Üniversitesinin kurulmasıyla devam etmiştir. 1993 yılında üniversitelerin çalışmalarını verimli bir şekilde sürdürmelerini sağlamak ve

yükseköğretim kurumları arasında, birleştirici, bütünleştirici, sürekli, uyumlu ve geliştirici işbirliği ve koordinasyonu sağlamak; amacıyla Yükseköğretim Kurumları Denetleme ve Akreditasyon Kurulu kurulmuştur.

Yükseköğretim alanında gelişmelerin giderek artması ve sektörün KKTC için öneminin daha net ortaya çıkması üzerine 2005 yılında yapılan mevzuat çalışmaları sonucunda oluşturulan Yükseköğretim Yasası uygulamaya konmuştur.

Daha sonra yükseköğretime olan ilginin artmasına paralel olarak Uluslararası Kıbrıs Üniversitesi, Akdeniz Karpaz Üniversitesi, Girne Üniversitesi ve son olarak da Lefkoşa İngiliz Üniversitesi eğitim hayatına başlamıştır.

Diğer taraftan da KKTC yükseköğretiminin marka değerini artırmak ve kalite vurgusunu güçlendirmek amacıyla Türkiye de yer alan Orta Doğu Teknik Üniversitesi ile İstanbul Teknik Üniversitesi ada da birer kampus açmışlardır. Türkiye ile KKTC arasında imzalanan uluslararası anlaşmalar çerçevesinde KKTC’de eğitim hayatına başlayan bu kampuslar idari olarak Türkiye’deki üniversitelere bağlı hareket etmekle birlikte KKTC içinde ayrı bir üniversite tüzel kişiliğine sahiptir.

Bu tarihsel süreç içinde KKTC yükseköğretiminin önünü açan en önemli gelişme KKTC ile TC arasında 18 Ocak 2009 tarihinde imzalanan, “Kuzey Kıbrıs Hukukuna Göre Kurulmuş Olan Üniversitelerin Karşılıklı Tanınmasına Dair Uluslararası Anlaşma”nın yürürlüğe girmesi ile yaşanmıştır. Söz konusu anlaşma ile ve KKTC üniversitelerince verilen diplomaların denkliği ile ilgili sorunları ortadan kaldırılmış ve KKTC mevzuatına göre kurulan üniversitelerin Türkiye Cumhuriyeti hukukuna göre kurulmuş üniversite gibi muamele görmesinin önü açılmıştır.

2.2.2 Kurumsal Yapılanma ve Mevzuat Çerçevesi

KKTC’de yükseköğretimin yasal altyapısını 26 Eylül 2005 tarihinde Cumhuriyet Meclisinde kabul edilen ve 13 Aralık 2005 tarihinde yürürlüğe giren 65-2005 sayılı Yükseköğretim Yasası belirlemektedir.

Bu yasaya göre yükseköğretim “ortaöğretime dayalı, en az dört yarı yıllık ve buna eşdeğer her kademedeki eğitim ve öğretimin tümü ve yükseköğretim kurumu da Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyetinde yükseköğretim yapan, bilimsel özerkliğe ve tüzel kişiliğe sahip üniversiteleri ve benzeri diğer öğretim kurumlarını anlatır ve bunların bünyesinde bulunan fakülteler, enstitüler, yüksekokullar, konservatuvarlar, meslek yüksekokulları ile uygulama ve araştırma merkezlerini kapsar” şeklinde yapılmıştır.

KKTC kamu yönetiminde de Milli Eğitim Bakanlığına ve YÖDAK olmak üzere yükseköğretimden sorumlu iki temel kuruluş bulunmaktadır. Bunlardan 12/1990 sayılı yasa ile kurulan Milli Eğitim Bakanlığına bağlı Yüksek Öğretim Dairesi yükseköğretim öğrencilerini ilgilendiren eğitim, öğretim ve yönetimle ilgili işlemleri gerçekleştirmek, öğrenci burslarıyla ilgili işlemleri yapmak ve yükseköğretim yasasının Milli Eğitim Bakanlığına verdiği görevleri yerine getirmekle sorumludur.

Diğer bir kuruluş olan YÖDAK ise yükseköğretimi planlamak, düzenlemek, uygulanmasını gözetmek ve denetlemek ve yükseköğretim kurumlarının akreditasyon işlemlerini yürütmek, faaliyetlerini yönlendirmek ve yükseköğretim kurumları arasında koordinasyonu sağlamakla görevlidir.

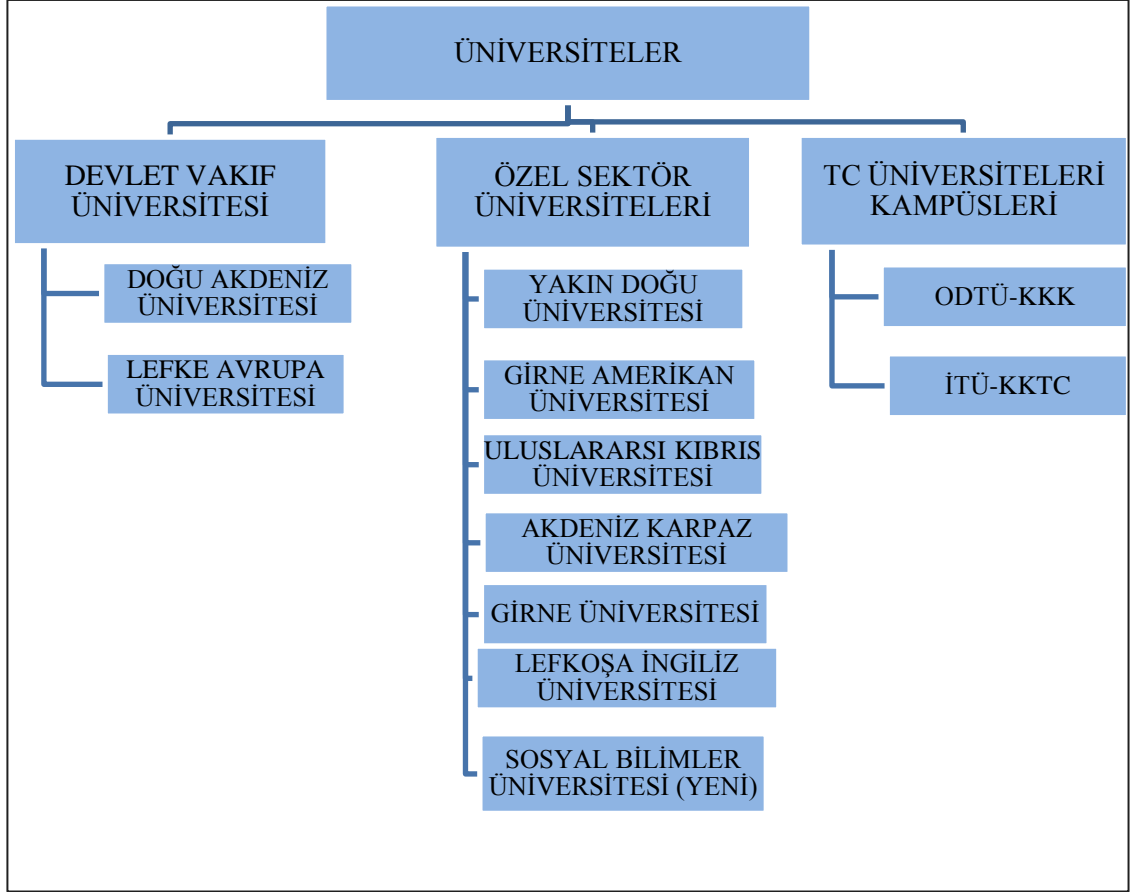
KKTC kamu yönetiminde yükseköğretimle ilgili oluşturulan idari yapı yükseköğretimin geldiği son nokta itibariyle yeterli görülmemektedir. Milli Eğitim

Bakanlığı gündeminin önemli bir kısmını yükseköğretim öncesi eğitim faaliyetlerine ayırmakta özellikle sektörü düzenleyecek politikaları üretme noktasında yetersiz kalmaktadır. Bakanlığı bağlı Yükseköğretim Dairesi faaliyet olarak daha çok burs faaliyetleri ile ilgilenmektedir. YÖDAK mevcut yapısı itibariyle hala hazırda tüm işlemlerini toplam 12 kişi ile yapmaktadır. 1 başkan ve 5 üyeden oluşan kurulun 3 üyesi yarı zamanlı çalışmakta olup sadece kurul toplantılarına katılmaktadır. Kurulun sekretarya hizmetini yürütecek güçlü bir idari yapı bulunmamaktadır.

2.2.3 Üniversitelerin Yapısı

Yükseköğretim Yasasına göre üniversite; *bilgiyi üretmek, yaymak ve topluma hizmet etmek amacıyla, bilim ve teknoloji ile ilgili araştırmaların yapıldığı, bilimsel kuram ve yöntemlerin üretildiği, geliştirildiği, öğretildiği ve uygulandığı, ulusal kültürün insanlığın evrensel değerleriyle bir arada geliştirilip yayıldığı, özgür ve yaratıcı düşüncenin yeşerme ortamları sağlayan, akademik özgürlük ve kurumsal özerkliğe sahip kamu tüzel kişiliği şeklinde tanımlanmıştır.*

Şekil 1. KKTC Üniversitelerinin Yapısı

KKTC faaliyet gösteren üniversiteleri 3 ana grupta toplayabiliriz. Bunlarda birincisi devlet vakıf üniversiteleri diye adlandırılan ve devlet tarafından kurulan vakıfların kurmuş olduğu üniversiteleri ifade etmekte olup Doğu Akdeniz Üniversitesi ile Lefke Avrupa Üniversitesi bu grup içinde yer alan üniversitelerdir. Devlet üniversiteleri olarak da ifade edilen bu üniversitelerin devletle idari ve mali ilişkileri Türkiye'ye oranla daha zayıf olup idari ve mali açıdan daha özerk olduğu ifade edilebilir.

İkinci grup üniversiteleri ise özel sektör işletmeleri tarafından kurulmuş ve ticari esaslar çerçevesinde yönetilen üniversiteler oluşturmaktadır. Bu grupta yer alan üniversiteler; Yakın Doğu Üniversitesi, Girne Amerikan Üniversitesi, Uluslararası Kıbrıs Üniversitesi, Akdeniz Karpaz Üniversitesi, Girne Üniversitesi, Lefkoşa İngiliz Üniversitesidir. Bu grupta yer alan üniversiteler Türkiye'deki özel vakıf

üniversitelerine benzemekle birlikte aralarındaki temel fark KKTC'deki özel üniversitelerin vakıf anlayışı ile değil özel sektör işletmesi anlayışı ile yönetilmesidir.

Üçüncü grup üniversiteler ise Türkiye de faaliyet gösteren devlet üniversitelerinin KKTC'de açmış olduğu kampus üniversiteleridir. Bu grupta Orta Doğu Teknik Üniversitesini Kuzey Kıbrıs Kampusu ve İstanbul Teknik Üniversitesinin Kuzey Kıbrıs Kampusu yer almaktadır.

2.2.4 Öğrenci Sayıları

KKTC'de üniversite eğitimi alan öğrenci sayısı gerek yükseköğretim sektörünün sürdürülebilirliğini sağlamak gerekse sektörün ülke ekonomisine yaptığı katkıyı artırmak bakımından önemlidir. Bu hassasiyetten dolayı öğrenci sayısı özellikle son yıllarda KKTC'de takip edilen önemli bir gösterge halini almış durumdadır (Technopolis G. , 2012).

Tablo 1. KKTC'de Öğrenci Sayıları (2002-2015)

DÖNEM	DAÜ	YDÜ	LAÜ	GAÜ	ODTÜKKK	UKÜ	İTÜ	AKÜN	GU	BUN	TOPLAM
2002-03	13211	7418	1263	1648		686					27748
2003-04	13938	8106	1560	2354		1346					30605
2004-05	14063	9747	2221	3485		2138					35473
2005-06	15091	10843	2997	4898	376	3444					41865
2006-07	12545	11157	3043	4590	674	3280					38799
2007-08	14556	15385	3406	5093	1024	4025					43489
2008-09	13980	19340	3773	5033	1278	4503					47907
2009-10	12418	16310	3349	5051	1486	4714					43328
2010-11	11835	16247	2720	5975	1481	5003					43261
2011-12	12672	16855	2738	6775	1653	6328	42				47063
2012-13	13636	20042	3303	8476	1902	7972	95	68			55494
2013-14	15854	22167	3913	10791	2130	7563	112	693	542		63765
2014-15	19115	25068	5412	13096	2407	8674	143	639	665	270	75489

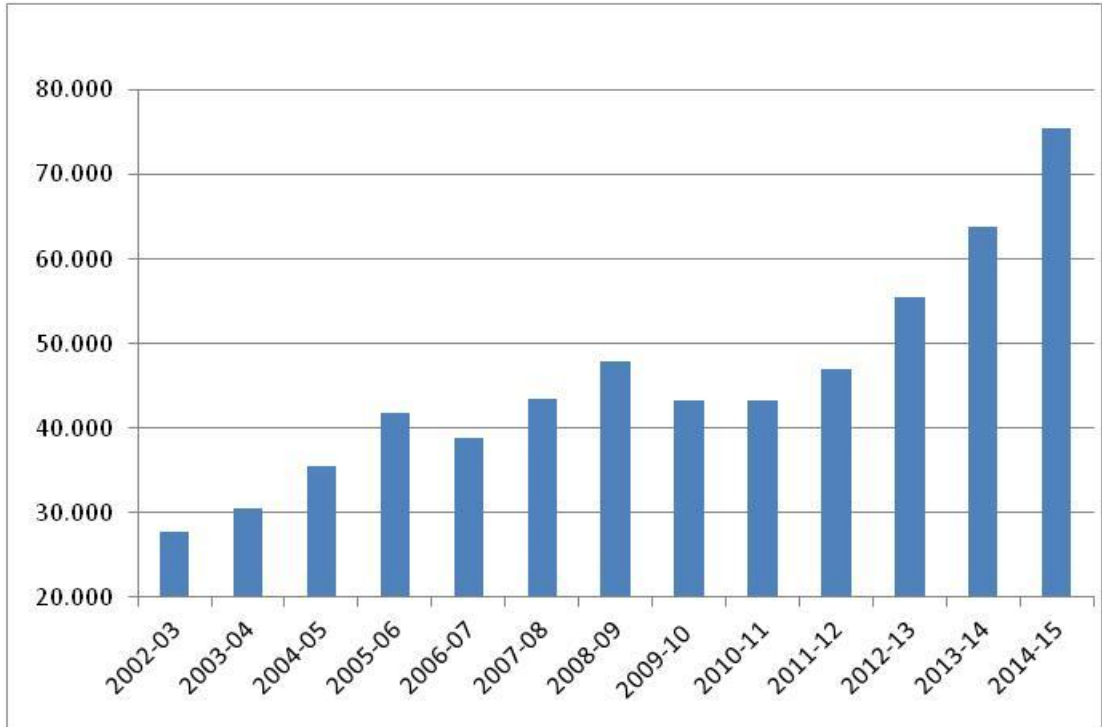
Kaynak : KKTC Milli Eğitim Bakanlığı

KKTC'de yüksek öğretim sektörünün 2014 yılı itibariyle genel durumuna baktığımızda 75.489 öğrenci sayısına ulaşıldığını görmekteyiz. 2000'li yılların başında 27 bin civarında olan öğrenci sayısının nerdeyse üç katı oranında artması

KKTC yükseköğretimi için büyük bir gelişmedir. Bu artış trendi 2014 yılında da devam ederek 2013 yılında 63.765 olan öğrenci sayısı 2014-15 akademik yılında yüzde 17 artarak 75.489 sayısına ulaşmıştır.

Öğrenci sayısı olarak Doğu Akdeniz, Yakın Doğu, Girne Amerikan ve Uluslararası Kıbrıs Üniversitesi önde gelen üniversitelerdir. Yeni kurulan üniversiteler yavaş yavaş sisteme entegre olmaya başlamışlardır. Bu üniversitelerin mevcut öğrencilerinin hazırlık ile birinci sınıflarda olduğu hususu da düşünüldüğünde mezun verene kadarki süreçleri de dikkate alındığında öğrenci sayılarının hızla artacağı şüphesizdir.

Şekil 2. KKTC Üniversiteleri Öğrenci Sayılarının Seyri

Kaynak : KKTC Milli Eğitim Bakanlığı

KKTC'de öğrenim gören öğrencileri geldikleri ülkelere göre dağılımına baktığımızda 41.694'ü TC uyruklu, 13.668'i KKTC uyruklu, 20.127'si ise 3. ülkelerden gelen öğrencilerden oluşmakta olup 2014-2015 öğrenim yılındaki verilere göre öğrencilerin

yüzde 55'i TC'den yüzde 27'ü üçüncü ülkelerden yüzde 18'i ise KKTC'nin kendi öğrencilerinden oluşmaktadır. Gelinen bu noktada 3'üncü ülkelerden gelen öğrenci sayısının yüzde 8'lerden yüzde 27'ye çıktığı görülmektedir.

Tablo 2. Geldiği Ülkeler Göre Öğrenci Sayıları

YILLAR	TC		KKTC		3. ÜLKE		TOPLAM	
	N	%	n	%	n	%	n	%
2007-08	29191	67	10660	25	3638	8	43489	100
2008-09	33202	69	10646	22	4059	8	47907	100
2009-10	30264	70	9251	21	3813	9	43328	100
2010-11	28435	66	9845	23	4981	12	43261	100
2011-12	29359	62	10096	21	7608	16	47063	100
2012-13	31968	58	11833	21	11643	21	55444	100
2013-14	34206	54	12505	20	17054	27	63765	100
2014-15	41694	55	13668	18	20127	27	75489	100

Kaynak : KKTC Milli Eğitim Bakanlığı

Öğrenci sayılarının ülkelere göre dağılımına baktığımızda yerli olarak tabir ettiğimiz KKTC'li öğrencilerin belli bir trende oturduğunu görmekteyiz. 2007 yılında 10.660 olan KKTC'li öğrenci sayısı 2014 yılında 13.668 olmuştur. Öğrenci artışındaki asıl hareket başta Türkiye olmak üzere diğer yabancı ülkelere gelen öğrencilerde yaşanmaktadır. 2007 yılında 29.191 olan Türkiyeli öğrenci sayısı 2014 yılında 41.694 olmuştur. Bu artış Türkiyedeki devlet ve vakıf üniversite sayılarının hızla arttığı dönemde yaşanmıştır. Bu artışın arkasında yatan temel etken hukuk, sağlık bilimleri gibi yoğun öğrenci talebinin KKTC'ye yansımından kaynaklanmıştır. 3. ülkelere gelen öğrenci sayısı 2007 yılında 3.638 iken 2014 yılında bu sayı 20.127 sayısına ulaşmıştır. 3. ülkelere gelen öğrenci sayısındaki bu artış sektör için oldukça önemlidir. Türkiye pazarına bağlı sektörün git gide bu bağlılığı azaltmaya başladığının bir göstergesidir. Bu artışın arkasındaki etken ise KKTC üniversitelerinin yurtdışı tanıtımına verdiği önemin artmasıdır. Yabancı öğrencilerin dağılımına baktığımızda ise bu öğrencilerin 128 farklı ülkeden geldiği görülmektedir.

2.2.5 KKTC Ekonomisi içinde Yükseköğretimin Yeri

Esasen ‘mini ekonomi’ olarak nitelendirilen KKTC ekonomisi, doğal kaynakların kısıtlı olması, ulaştırma ve enerji problemleri, iç talep yetersizliği, yatırım çekmede sorunlar, dış finansman ihtiyacı, özel sektörün gelişmemesi, dışa bağımlılık ve dış ticaret açığı gibi birçok ada ekonomilerinin tipik özelliklerini taşımaktadır. Bununla birlikte, yüksek bütçe açıkları; mali desteğe dayalı tarım sektörü; verimsiz kamu sektörü yapısı; sosyal güvenlik açıkları; fiziki altyapı eksiklikleri gibi yapısal sorunlar, KKTC ekonomisinin kırılgan bir yapıya sahip olmasına neden olmaktadır. Bunlara ilave olarak KKTC ekonomisinin yaşadığı en önemli sorun, Türkiye dışında diğer ülkelere diplomatik olarak tanınmamaktan dolayı dış ticarete açılmamasıdır. Bu nedenle KKTC ekonomisi, büyük ölçüde Türkiye’den yapılan transferlere ve kamu sektörünün ekonomideki etkinliğine bağlıdır (İnci, 2004).

KKTC ekonomisinin genel seyrine baktığımızda; 2000 yılında yaşanan ekonomik krizin etkileri 2000 – 2002 döneminde uygulanan ekonomik ve mali istikrar politikaları neticesinde azalmış ve ekonomi toparlanma sürecine girmiştir. 2004 yılında ise inşaat sektöründeki gelişmelerin olumlu etkisiyle iyileşme süreci hızlanmış ve GSYİH trend üzerinde bir büyüme kaydetmiştir. 2008 yılındaki krizin ardından ekonomide düşüş yaşanmış ve 2010 yılından itibaren yeniden yapılandırma, mali disiplinin sağlanması ve reel sektörün gelişimine yönelik desteklerin artırılmasını içeren politikalar neticesinde toparlanma sürecine girilmiştir. 2013–2016 yıllarını kapsayan tahmin döneminde planlı bir şekilde yürütölen ekonomik ve mali istikrar politikalarının olumlu etkisiyle GSYİH ve ekonomik trend arasındaki farkın azalarak büyümenin ekonomik trend seviyesine yaklaşması beklenmektedir (DPÖ, 2015).

KKTC ekonomisi içindeki en büyük paya 2013 yılı itibariyle yaklaşık olarak yüzde 20 ile kamu sektörüne aittir. Yukarıda belirtilen nedenlerden dolayı sanayi ve ticaret

sektörü toplam ekonomi içinde diğer ülkelere oranla küçük bir paya sahiptir. Diğer ada ekonomilerinde de olduğu gibi KKTC ekonomisinde hizmetler sektörü büyük bir öneme sahiptir. Hizmetler sektörü içinde de turizm ve yükseköğretim ön plana çıkmaktadır.

Tablo 3. KKTC GSMH'nın Sektörel Dağılımı

	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012(T)	2013(T)
Tarım	6,3	6,3	5,1	5,6	5,9	5,6	5,7	5,2
Sanayi	9,5	9,4	10,7	9,6	9,8	8,6	8,3	7,6
İnşaat	7,9	7,9	7,1	6,4	5,6	6,3	6,1	6,1
Ticaret	11,4	9,5	9,7	9,0	10,7	11,1	11,0	11,2
Turizm	4,1	4,2	4,5	5,2	5,4	7,6	8,4	8,7
Ulaştırma-Haberleşme	11,0	11,6	12,1	11,1	9,4	8,5	8,5	8,6
Mali Sektör	6,5	6,7	7,0	7,2	7,2	7,3	7,2	7,2
Konut	3,0	3,1	3,5	3,8	3,9	4,2	4,3	4,4
Serbest Meslek	11,1	10,7	6,0	5,9	5,9	5,6	5,7	5,8
Üniversiteler			4,4	5,4	5,7	5,6	5,5	5,6
Kamu Hizmetleri	20,3	21,8	21,7	22,3	21,0	19,9	19,5	19,9
İthalar Vergileri	9,1	8,8	8,2	8,3	9,6	9,8	9,7	9,9
GSYH	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0

Kaynak: DPÖ, T: Tahmin

Sektörel bazda GSMH hesabında o sektörde yer alan işletmelerin ürettikleri mal ve hizmetlerin piyasada geçerli olan fiyatlar üzerinden değeri ölçülmektedir. Dolayısıyla bu hesaplama metodolojisine göre sadece eğitim hizmetinin karşılığı üniversite sektöründe yer almaktadır. Bu bakış açısı ile baktığımızda yükseköğretim sektörünün GSMH içindeki payının 2013 yılı itibariyle yüzde 5,6 civarında olduğunu görmekteyiz.

Ancak 300 bin nüfusa sahip KKTC'de eğitim gören öğrenci sayısının 75 bin civarında olduğu ve bu sayısının yaklaşık olarak 61 binin ülke dışından gelen

öğrencilerden oluştuğu hususu da dikkate alındığında bu öğrencilerin barınma, ulaşım, beslenme harcamaları diğer sektörler için büyük bir önem arz etmektedir.

2.2.5.1 GSMH içindeki Payı

KKTC ekonomisi içinde üniversitelerin payına baktığımızda 2012 yılı itibariyle ürettikleri değer 378 milyon TL civarında olup toplam GSMH'nın yüzde 5'ni ifade etmektedir (DPÖ, 2015). Sektörel bazda GSMH hesabında üniversite sektörünün ekonomi içinde yüzde 5 gibi küçük bir paya sahip olduğu sonucu ortaya çıkmaktadır. GSMH'nın sektör bazında dağılımına bakarak üniversitelerin KKTC için önemli olmayan bir sektör olduğu sonucunu çıkartmak çokta doğru değildir.

Tablo 4. Üniversitelerin GSMH içindeki Payı

	2010	2011	2012
Üniversiteler	319.013.226	336.207.643	378.483.252
GSMH	5.649.534.936	6.559.174.528	6.915.831.629
Pay	0,06	0,05	0,05

KAYNAK: Devlet Planlama Örgütü

Sektörel bazda GSMH hesabında o sektörde yer alan işletmelerin ürettikleri mal ve hizmetlerin piyasada geçerli olan fiyatlar üzerinden değeri ölçülmektedir (Eğilmez). Dolayısıyla bu hesaplama metodolojisine göre sadece eğitim hizmetinin karşılığı üniversite sektöründe yer almaktadır. Ancak öğrencilerin barınma, ulaşım, beslenme harcamaları diğer sektörler içinde yer almaktadır. Dolayısıyla üniversitelerin KKTC ekonomisine katkısı değerlendirilirken öğrenci harcamalarının irdelenmesinin daha doğru bir bakış açısı olduğu söylenebilir.

2.2.5.2 Öğrenci Harcamaları

Üniversite öğrencilerinin harcamalarının yaklaşık yüzde 25'i üniversitelere gitmekte geri kalan harcamalar ise ülkedeki diğer sektörler ekonomiyi desteklemektedir. Yükseköğretim sektörü geliri tabana ve geniş kesimlere yayılmasını sağlayan stratejik

bir sektör konumundadır. Ayrıca üniversite öğrencilerinin bütçe kısıtlarından dolayı çok büyük harcamalar yapmasalar bile yarattıkları ekonomik canlılıktan dolayı tüm ülke ekonomisine olumlu bir katkı sağlamaktadırlar. Üniversite öğrencileri neredeyse tüm sektörler için önemli bir tüketici konumundadırlar (Yardım, 2012).

KKTC’de eğitim gören öğrenciler eğitim hizmeti yanında barınma, yemek, ulaşım gibi çok çeşitli alanlarda mal ve hizmet satın almakta ve bu sektörlerde harcama yapmaktadırlar. Yükseköğretimin ekonomiye etkisi değerlendirilirken eğitim alan öğrencilerin yapmış olduğu tüm harcamaların etkisine bakmakta fayda vardır.

Tablo 5. 2014 yılı İtibariyle Ortalama Öğrenci Harcamaları

Harcamalar	KKTC Uruklu	TC Uruklu Öğrenciler	3. Ülkelerden Gelen
Kitap ve ders araç gereçleri için yapılan harcamalar.	1.121	1.201	1.350
Sosyal, sanatsal, kültürel ve sportif etkinlikler/faaliyetler için yapılan harcamalar	708	1.041	1.044
Öğrencinin KKTC-Anavatan arası ulaşım için yapılan harcamalar	0	2.193	2.360
KKTC içi ulaşım için yapılan harcamalar	2.679	1.739	1.455
KKTC’de yeme-içme için yapılan harcamalar	7.181	11.231	10.133
KKTC’de barınma için yapılan harcamalar	4.261	7.113	6.121
KKTC’de iletişim (cep tel, sabit tel ve internet toplamı) için yapılan harcamalar	1.957	1.795	1.495
KKTC’de giyim-kuşam için yapılan harcamalar	1957	1.795	1.495
Eğitim ücretleri hariç toplam harcamalar	19.864	28.109	25.452
Tahmini eğitim ücretleri	10.094	10.094	10.094
Öğrencilerin toplam harcamaları	29.959	38.204	35.546

Kaynak : Yardım Heyeti 2011 Yılı Faaliyet Raporu verilerinin güncellenmiş hali

Tablo 5’de açıkça görüldüğü üzere KKTC’li bir öğrenci yılda 30 bin TL, TC’li bir öğrenci 38 bin TL ve 3 ülkelerden gelen yabancı öğrencilerde 36 bin TL. civarında harcama yapmaktadırlar. Bu öğrencilerin eğitim için harcadıkları para 10 bin TL

civarında olup geri kalan harcamalar diğer alanlarda yapılmaktadır. Ülkeye dışarıdan gelen öğrenciler yerli öğrencilere oranla daha fazla harcama yapmaktadır. Öğrencilerin en çok harcama yaptığı alanlar ise yeme-içme ile barınma amaçlı harcamalardır.

Tablo 6. 2014 yılı İtibariyle Toplam Öğrenci Harcamaları

Harcamalar	KKTC Uyruklu	TC Uyruklu Öğrenciler	3. Ülkelerden Gelen	TOPLAM
Kitap ve ders araç gereçleri için yapılan harcamalar.	15.308.949	49.506.908	27.090.864	91.906.721
Sosyal, sanatsal, kültürel ve sportif etkinlikler/faaliyetler için yapılan harcamalar	9.672.661	42.921.465	20.937.606	73.531.731
Öğrencinin KKTC-Anavatan arası ulaşım için yapılan harcamalar	0	90.414.132	47.332.080	137.746.212
KKTC içi ulaşım için yapılan harcamalar	36.590.952	71.701.947	29.189.509	137.482.407
KKTC’de yeme-içme için yapılan harcamalar	98.061.344	462.692.076	203.258.698	764.282.118
KKTC’de barınma için yapılan harcamalar	58.184.167	293.216.582	122.787.334	474.188.082
KKTC’de iletişim (cep tel, sabit tel ve internet toplamı) için yapılan harcamalar	26.725.192	73.972.330	29.985.592	130.683.114
KKTC’de giyim-kuşam için yapılan harcamalar	26.725.192	73.972.330	29.985.592	130.683.114
Eğitim ücretleri hariç toplam harcamalar	271.268.458	1.158.667.769	510.567.271	1.940.503.498
Tahmini eğitim ücretleri	137.846.561	416.083.424	202.489.895	756.419.880
Öğrencilerin toplam harcamaları	409.115.018	1.574.751.193	713.057.166	2.696.923.378

Kaynak : Yardım Heyeti 2011 Yılı Faaliyet Raporu verilerinin güncellenmiş hali

Tablo 6’da toplam öğrenci harcamalarının dağılımı yer almaktadır. 2014 yılı itibariyle KKTC’de bulunan üniversite öğrencilerinin yapmış olduğu harcamalarının toplamının yaklaşık olarak 2,7 milyar TL olduğu tahmin edilmektedir. Bu harcamaların yaklaşık 750 milyon TL’si eğitim ile ilgili harcamalar olup geriye kalan büyük bir kısmı ise barınma, ulaşım, yeme-içme gibi alanlarda yapılan harcamalardan oluşmaktadır.

2.3 Yükseköğretimde Küresel Değişim Dinamikleri ve Üniversitelere Etkisi

Yirminci yüzyılın ikinci yarısından sonra şaşırtıcı bir biçimde yaşanan teknolojik, ekonomik, sosyal ve siyasal gelişmeler, tüm dünyayı tarihte görülmemiş bir değişim ve gelişim sürecinin içine sürüklemiştir. Bu değişim ve gelişimlerin en önemlileri toplumsal ve siyasal yaşamda olduğu gibi ekonomi ve yönetim alanında gerçekleşmiştir (Gökbunar & Ünal).

Bu değişim her alanı etkilediği gibi yükseköğretim alanını da etkilemiştir. Yükseköğretim kurumları var oldukları tarihten bu yana içinde bulunduğu toplumdan etkilenen ve yarattığı değerler ile de topluma yön veren kurumlardır. Bu özelliğinden dolaydır ki yükseköğretimin mevcut durumunu anlamak ve ne şekilde değişeceği üzerine tahminler yapabilmek için ilk olarak yükseköğretim kurumlarının içinde yer aldığı toplumsal ortamı iyi analiz etmek gerekmektedir. Toplumsal alanda yaşanan bu değişimler hiç şüphesiz ki yükseköğretim alanını şekillendirmektedir (Dolgun, 2010).

Değişen dünya sonucunda oluşan yeni dinamikler “eğitimli insanı” ve “bilgiyi” daha da önemli hale getirmiştir. Eğitimli insanı yetiştiren ve bilgiyi üreten üniversiteler yeni düzenin en önemli kurumlarından biri olmuş ve bu değişim sürecinin tamda merkezinde yer almışlardır.

Onun için bu bölümde yükseköğretim sektörünü etkileyen temel küresel dinamikler ele alınarak bu dinamiklerin üniversite anlayışı üzerinde yarattığı değişim açıklanmaya çalışılacaktır.

2.3.1 Bilgi Toplumu ve Üçüncü Nesil Üniversitelerle Birlikte Değişen Üniversite Misyonu

Dünyada yaşanan değişikle birlikte güç kavramı nitelik değiştirmiştir. Tarım ve sanayi toplumlarında güç insan ve makine gücünü elinde bulunduranlarda iken bilgi toplumlarında güç bilginin yani aklın gücünden yararlananların elinde bulunmaktadır (Tonta, 1999) .

Bilgi toplumunda güç, ne sermayenin üretime tahsisi, ne de emekten kaynaklanmaktadır. Bunların her ikisi on dokuzuncu ve yirminci yüzyıllara ait ekonomi teorilerinin sonuçlarıdır. Şimdi güç verimle ve yenilikle yaratılmaktadır. Bunların ikisi de bilginin işe uygulanmasıdır (Drucker, 1992).

Görüldüğü üzere dünyada yaşanan bu hızlı değişim süreci toplumu tarım toplumundan, sanayi toplumuna sonrasında ise sanayi toplumundan bilgi toplumuna doğru yönlendirmiştir. İçinde bulunduğumuz bilgi toplumunda bu dönüşümün sonucu olarak birtakım paradigmalarda da değişim yaşanmaktadır.

Sanayi toplumundan bilgi toplumuna geçiş sürecinde nelerin değiştiği ve bilgi toplumunun özelliklerinin neler olduğu ise karşılaştırmalı olarak aşağıdaki şekilde sıralanabilir (Parlar, 2012) :

- Maddî sermayenin yerini bilgi toplumunda bilgi almaktadır.
- Sanayi toplumundaki makinenin yerini, bilgi toplumunda beyin gücü almaktadır.
- Bilgi toplumunda, yükseköğrenim görmüş nitelikli insan sermayesinin üretime katılımı söz konusudur.

- Bilgi toplumunda bilgi ve teknolojinin üretimi gerçekleşmekte ve bilgi sektörünün ürünü olarak bilgisayar, iletişim ve elektronik araçlar, elektronik haberleşme, robotlar, yeni gelişmiş malzeme teknolojileri gündeme gelmektedir.
- Bilgi toplumunda bilgi kullanımını içeren bilgi ağları ve veri bankalar (iletişim ağ sistemi) yer almaktadır. Bilgi, dünyanın her tarafında üretilmekte ve iletişim teknolojisi aracılığıyla anında her tarafa yayılmaktadır.
- Bilgi toplumunda sanayi toplumundan farklı olarak genel eğitimin yerini bireyselleşmiş eğitim programları almaktadır.
- Bilgi toplumunda üretim sürecinde beşinci üretim faktörü olarak teknik bilgi ön plana çıkmaktadır.
- Bilgi toplumunda bilgi kıt değildir. Bilgi, sürekli artmaktadır.

Bilgi toplumuna geçişle birlikte üniversitelerden beklentiler de değişmiştir. Klasik anlamda işlevleri, “gerçeği araştırmak ve yaymak” olarak ele alınan, ancak bugün araştırmalar yoluyla bilgi üretme, eğitim-öğretim ve diğer etkinliklerle ürettiği bilgiyi yayma işlevlerinin yanı sıra, toplumun her kesimini “özellikle unutulmuş kesimleri” kavrama onların sorunlarını ifade etme, beklentilerine yanıt verme, teknolojik ilerlemelerin sanayiye uygulanmasını sağlayarak gelişmede motor görevi üstlenme, küresel pazarlarda işe yarar bilgiyi üreterek uluslararası rekabeti sağlama gibi görevler üniversitenin klasik işlevlerine eklenmiştir (Tural, 2004).

İçinde bulunduğu toplumun ihtiyaçlarına göre değişim gösteren tüm kurumlar gibi üniversitelerin de yeni dünya düzeninin ihtiyaçlarına göre değişim göstermesi kaçınılmaz bir gerçektir. Üniversitelerin klasik işlevleri olarak tanımlanan eğitim ve

araştırma faaliyetlerinin yanında toplumsal fayda üretecek şekilde bilgiyi teknolojiye çevirme işlevinin de üniversitelerden beklenir hale gelmesi üniversiteleri zorunlu olarak bir değişim sürecinin içine çekmiştir.

Toplumlar buldukları çağın değişen ihtiyaçları çerçevesinde üniversitelerine farklı farklı misyonlar yükleyebilmekte ve ihtiyaçları doğrultusunda bu misyonları değiştirebilmektedirler. Dolayısıyla zaman içerisinde üniversiteler değişen misyonları çerçevesinde birbirlerinden farklı özelliklere sahip olabilmektedirler (Dolgun, 2010).

Bu bakış açısı çerçevesinde üniversiteler baktığımızda üniversiteleri üç ana başlıkta gruplandırabiliriz. Orta çağ üniversiteleri birinci kuşak, Humboldt üniversiteleri ikinci kuşak ve son olarak günümüzde temelleri atılan ve ileri yıllarda daha da şekillenecek olan üniversitelerde üçüncü kuşak üniversite olarak isimlendirilmekte olup üçüncü kuşak üniversitelerin oluşmasına neden olan faktörler şu şekilde sıralanabilir (Wissema, 2009).

1. Küreselleşme
2. Ekonomik kazancın öne çıkması
3. Öğrenci sayısındaki hızlı artış
4. Araştırmaların önem kazanması
5. Disiplinler arası çalışma
6. Endüstri işbirliği ve kurumsal dışa açılma
7. Girişimciliğin ve yaratıcılığın önem kazanması
8. Üniversitelerin profesyonel yönetimi

Birinci kuşak üniversitelerden bu yana “hakikati arama”, “kavramsal bilgiye ulaşma” ve “bilgiyi aktarma” gibi misyonlar yüklenen üniversiteler artık bu misyonlarının

yerine yada yanına başka bir misyonda yüklenmişlerdir. Üçüncü kuşak üniversite misyonunda artık eğitim ve araştırma faaliyetlerinin yanında bilgiyi teknolojiye dönüştürme ve böylelikle toplumsal bir değer yaratma kavramı da bulunmaktadır.

Tablo 7: Üniversitelerin Değişim Evrelerinin Karşılaştırılması

	Birinci Kuşak	İkinci Kuşak	Üçüncü Kuşak
Hedef	Eğitim	Eğitim Araştırma	Eğitim, Araştırma, Bilginin Kullanımı
Rol	Hakikatı Savunmak	Doğayı Keşif	Değer Yaratmak
Yöntem	Skolastik	Modern Bilim, Tek Bilim	Modern Bilim, Disiplinlerarası
Yaratılan	Profesyoneller	Profesyoneller, Bilim İnsanları	Profesyoneller, Bilim İnsanları, Girişimci
Yönelim	Evrensel	Ulusal	Küresel
Dil	Latince	Ulusal Diller	İngilizce
Örgütlenme	Fakülteler, Okullar	Fakülteler	Fakülteler, Enstitüler
Yönetim	Şansölye	Akademisyenler (yarı zamanlı)	Profesyonel

Kaynak: Bloomberg Businessweek Türkiye, 23-29 Mayıs 2010, 58.

Üçüncü kuşak üniversitelerin belirleyici temel özelliği bilgiyi kullanarak değer yaratmalarıdır. Bu üniversitelerde bilim; akademik bir çalışma alanından ziyade, toplumsal ihtiyaçlara cevap verecek ve gündelik meselelere çözüm üretecek bir araç olarak görülmektedir.

Üçüncü kuşak üniversitelerin özelliklerini aşağıdaki gibi sıralayabiliriz (Wissem, 2009):

- İkinci kuşak üniversitelerde araştırma ön planda iken üçüncü kuşak üniversitelerde bilimsel araştırmayla birlikte bilginin kullanılması da önem kazanmıştır.
- İkinci kuşak üniversitelerde fakülteler sistemin merkezinde iken üçüncü nesil üniversitelerde disiplinler üstü birimler olan enstitüler sistemin merkez unsuru olmuştur.

- Üçüncü kuşak üniversiteler teknik bilgi bağlantısıyla endüstri, araştırma ve geliştirme kuruluşları, finansörler ve profesyonel hizmet sağlayıcılar ve diğer üniversiteler ile daha fazla ilişki içine girmektedirler.
- Üçüncü kuşak üniversiteler yükseköğretimin ticarileşmesi ile birlikte rekabetçi bir ortamda hizmet sunarlar.
- Üçüncü kuşak üniversiteler uluslararasılaşmış üniversitelerdir.

2.3.2 Küreselleşme ve Yükseköğretimin Uluslararasılaşması

Yeni dünyaya şekil veren bir diğer dinamikte küreselleşmedir. Günümüzde en çok tartışılan kavramların başında gelen küreselleşme ülkeler arasındaki ilişkilerin yaygınlaşması ve gelişmesi, ideolojik ayrımlara dayalı kutuplaşmaların çözülmesi, farklı toplumsal kültürlerin, inanç ve beklentilerin daha iyi ancak, birbirleriyle bağlantılı olayları içerdiği, bir anlamda maddi ve manevi değerler çerçevesinde oluşmuş birikimlerin milli, sınırları aşarak dünya çapına yayılması olarak tanımlanabilir (DPT, 1995).

Bu tanımdan da anlaşılacağı üzere küreselleşme kavramı sınırların ortadan kalktığı ve toplumların birbirleriyle daha fazla temas ettiği yeni bir dönemi işaret etmektedir. Bu dönemde ulus devlet ve sosyal devlet kavramları ile birlikte devlet yapılanması ve kamusal hizmet alanları yeniden tartışılır hale gelmiştir. Şüphesiz ki bu tartışma yükseköğretim alanında da kendini hissettirmiştir.

Küreselleşme kavramının yükseköğretim alanına yansımaları uluslararasılaşma olarak karşımıza çıkmaktadır. Bu etkinin sonucunda öğrenciler ve öğretim üyelerinin farklı ülkelerde bulunan yükseköğretim kurumlarıyla daha fazla ilişkiye gireceği, akademik araştırmalarda uluslararası işbirliklerinin önemini artacağı ve sınır-ötesi

hareketliliğin yükseköğretimin ayrılmaz bir parçası haline geleceği öngörülmektedir.

Uluslararasılaşmaya ilişkin öngörülen tespitler şu şekilde sıralanabilir (OECD, 2009):

- Öğrenci ve kurumların hareketliliğinin artmasıyla birlikte sınır ötesi yükseköğretim alanı genişleyecektir.
- Akademik araştırmalarda uluslararası işbirlikleri artacaktır.
- Asya ve Avrupa yükseköğretim sistemleri etkisini artıracaktır.
- Özel kesimin sağladığı yükseköğretim hizmeti genişleyecektir.
- Yükseköğretim pazarı büyüyecektir.
- Sınır ötesi yükseköğretim ve özel üniversiteler artıkça kalite güvence sistemi önemini artıracaktır.

Küreselleşmenin etkisiyle sınırların etkisinin azalmaya başlaması sonucu öğrenciler kendi ülkelerinde farklı bir ülkenin yükseköğretim kurumundan eğitim hizmeti alabilmekte veya yükseköğretim almak için başka bir ülkeyi rahatlıkla tercih edebilmektedirler. Bu durum öğrenci hareketliliğinin önemli ölçüde artmasına neden olmaktadır.

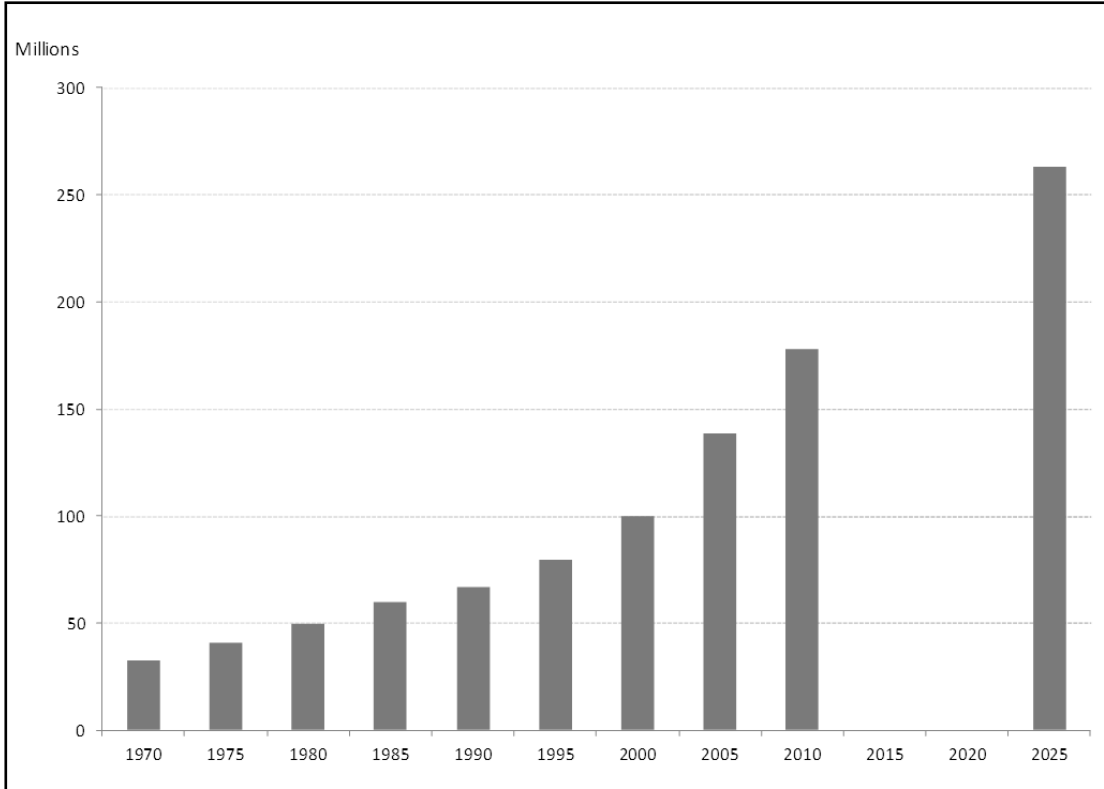
Buna benzer bir eğilim akademisyenler arasında da yaşanmaktadır. Akademisyenler çalışmak için buldukları ülkeler haricinde diğer üniversiteleri de tercih edebilmektedirler. Bu durumda uluslararası anlamda akademisyen hareketliliğine neden olmaktadır.

Ülkeler arasında öğrenci değişim programlarının da artması uluslararasılaşmayı önemli ölçüde artırmaktadır. Artık öğrenciler öğrenim hayatlarının bir kısmını buldukları üniversite dışında farklı bir üniversitede geçirmek istemekte ve bu imkânı sunan üniversiteleri tercih etmektedirler.

2.3.3 Yükseköğretime Artan Talep ve Yükseköğretimin Finansmanı

OECD'nin yayınladığı rakamlar çerçevesinde; yükseköğretimde 1970 yılında 32,5 milyon öğrenci varken 2000 yılında bu sayı 100 milyona yaklaşmıştır. 2025 yılın ilişkin tahminlere göre bu sayının 263 milyona ulaşması beklenmektedir. Bu rakamlar bize yükseköğretime olan talebin hızla arttığını açıkça ortaya koymaktadır.

Şekil 3. Dünya Geneline Yükseköğretim Talebi

Kaynak: UNESCO Institute for Statistics Data Centre for 1970-2010 and Daniel (2009) for 2025 forecast

Yükseköğretime olan talebin hızla artmasının nedenlerini ise şu şekilde sıralayabiliriz (Tremblay, Lalancette, & Roseveare, 2012);

- Bilgi toplumun gelişmesi ve yaygınlaşması ile birlikte iyi eğitilmiş insan gücüne ihtiyaç da artmaktadır. Bu çerçevede bireyler iyi eğitim alarak

kendilerine iyi bir gelecek kurabileceklerine inanmaktadırlar. Bu eğilimde yükseköğretime alan talebi artırmaktadır.

- Az gelişmiş ve gelişmekte olan ülkelerde nüfus artmaktadır. Bu ülkelerde yaşanan nüfus artışıyla birlikte yükseköğretim çağındaki nüfus da artış göstermektedir.

Tablo 8. 18-24 Yaş Projeksiyonu (2005=100)

	1995	2005	2015	2020	2025
DÜNYA	90	100	105	104	106
OECD	102	100	98	95	94

Kaynak: UN Population Division, median projections (as revised in 2006).

- Yeni bir öğrenci kategorisi oluşmaktadır. Geleneksel öğrencilerden farklı olarak değişik yaş gruplarından meslek ve iş değiştirmek isteyen kişiler öğrenim görmek üzere üniversitelere başvurumaktadırlar.

Yükseköğretime talebin hızla artmasıyla birlikte bu talebi karşılamaya yönelik olarak hem kamu kesimi hem de özel kesim yükseköğretime daha fazla kaynak ayırmaktadır. Bu süreçte yükseköğretimin finansman modeli de değişmekte ve özel kesimin büyüklüğü her geçen gün artmaktadır. Yükseköğretimde yaşanan bu gelişmeler sektörde yaşanan rekabeti de hızla artırmaktadır

Yükseköğretimin ticarileşmesi ile birlikte şirketleşen üniversiteler kaynak yaratma konusunda üç farklı çözüm üretmişlerdir (Dolgun, 2010):

- Özel sektörle bütünleşen kurumlar olarak dev araştırma merkezlerine dönüşmeleri;
- "Uzmanlık bilgisi" ile "teknik danışmanlık" peşindeki kişi ve kurumlara eğitim sunan şirketler haline gelmeleri;

- Hem piyasanın hem öğrencilerin gelecek beklentilerini karşılayan meslek yüksek okulları haline dönüşmeleri.

Yükseköğretimin artan önemiyle birlikte finansman yapısında değişmektedir. Ülkeler yükseköğretim alanında daha fazla kaynak ayırmaya başlamıştır. Yükseköğretime hem kamudan hem de özel sektör tarafından ayrılan kaynak artmaktadır. OECD ülkelerinin yükseköğretim sektörüne yaptığı kamusal kaynak transferi 2011 yılında 2000 yılına oranla yüzde 50'ye yakın bir artış göstermektedir. Aynı zaman diliminde özel sektörün yükseköğretime ayırdığı kaynak miktarı ise yüzde 110'u aşmıştır.

Tablo 9. Yükseköğretim Harcamaları (2005=100)

	Kamu Kaynağı				Özel Sektör Kaynakları			
	2000	2008	2010	2011	2000	2008	2010	2011
OECD	86	112	122	127	69	122	131	132
Avrupa Birliği	80	112	118	123	66	131	139	138

Kaynak: OECD Education Glade 2014

Bu rakamlardan da görüldüğü üzere yükseköğretim hem devlet hem de özel sektör kaynakları ile büyüyen bir sektör olarak hızla gelişmektedir. Sektör içinde hem kamunun hem de özel sektörün kaynak miktarı artarken özel sektör artışları daha hızlı olmaktadır. Bu durum neticesinde de yükseköğretim harcamalarının kompozisyonu değişmektedir. OECD ülkelerinde 2000 yılında yükseköğretim harcamalarının yüzde 75'i kamusal kaynaklı iken bu oran 2011 yılında yüzde 69'a düşmüştür.

Tablo 10. Eğitim Harcamaları İçinde Kamunun Payı

	2000	2005	2008	2010	2011
OECD	75,3	70,5	69,4	69,3	69,2
Avrupa Birliği	85,1	82,3	78,7	78,3	78,6

Kaynak : OECD Education Glade 2014

Yükseköğretim sektörüne ayrılan kaynağın hızla arttığı ve kamu kaynağının oran olarak toplam içindeki payının düştüğü bir süreç bize yüksek öğretimin finansman modelinin değiştiği bir süreci ifade etmektedir. bu finansman modelinin değişmesi üniversiteleri yeniden şekillendirecek bir sürecin habercisi niteliğindedir.

2.3.4 Ticarileşen Yükseköğretim ve Üniversitelerin Yönetimi

Üniversitelerin artık sadece bilgi ile uğraşmadığı yeni bir dönemi yaşamaktayız. Üniversitelerin hızla ticarileştiği bu süreçte verimlilik, hesap verebilirlik, rekabet edebilirlik, kalite gibi birçok yeni kavram üniversitenin ve özellikle üniversite yönetiminin gündemine girmiş bulunmaktadır. Bu yeni anlayış ve kavramlar üniversite yönetim anlayışının da değişmesine neden olmaktadır.

Genel olarak üniversite yönetim modellerine baktığımızda üç ayrı modelden bahsedilebilir (YÖK, Türkiye'nin Yükseköğretim Stratejisi, 2006):

- Mütevelli Heyeti Yönetim Modeli: Bu modelde üniversite tamamen dışarıdan atanmış üyelerden oluşan bir heyet tarafından yönetilmektedir. Tüm konularda belirleyici olan mütevelli heyeti olup akademik kurullar oldukça sınırlı alanlarda karar alabilmektedirler.
- Meslektaşlar Yönetim Modeli: Bu yönetim modelinde rektör, dekan, bölüm başkanı gibi yöneticiler seçimle belirlenmektedirler. Senato, üniversite konseyi, fakülte ve bölüm kurulları gibi kurullara kararlar alınmaktadır.
- Girişimci Model: Bu modelde üniversitenin idari ve mali yönetimi ile akademik yönetimi birbirinden ayrılmaktadır. Üniversitenin idari ve mali yönetimi dışarıdan atanmış bir yönetim kurulunca yapılmakta ve bu yönetim kurulu rektörü belirlenmektedir. Üniversite senatosu ise akademik kararları almaktadır.

Günümüzde artık üniversiteler yönetim biçimlerini yavaş yavaş girişimci modele doğru değiştirmektedirler. Rekabetin arttığı ve kamu kaynağının azaldığı bir ortamda özellikle idari ve mali konularda profesyonel yöneticilerin olması üniversitelere avantaj sağlamaktadır.

Bölüm 3

YÜKSEK ÖĞRETİM SEKTÖR STRATEJİSİ

Bu bölüme kadar KKTC yükseköğretim sektörü hakkında genel bir bilgi sunulmuş ve daha sonra da yükseköğretimde küresel trendler anlatılmaya çalışılmıştır. Strateji önerisi yapabilmek için gerekli olan bu saptamalardan sonra bu bölümde KKTC yükseköğretimine ilişkin olarak sektör stratejisinin temel unsurları anlatılmaya çalışılacaktır.

Bir strateji önerisi yapabilmek için önce bu bölüme kadar yapılan saptamalardan yararlanarak stratejinin yönelmesi gereken alanlara açıklık kazandırmak gerekmektedir. Bu alanlara stratejik müdahalede bulunulurken nelerin sağlanmaya çalışılacağına da açıklık kazandırmak gerekecektir. Bu nedenle, bu bölümde ikinci olarak yükseköğretim üzerinde düşünürken hangi mantıklardan hareket edilebileceği konusunda bir çözümlenme yapılacaktır. Eğer önerilecek strateji salt dış dünyadaki eğilimlerin pasif bir izleyicisi olmayacaksa böyle bir çözümlenme kritik bir önem kazanacaktır. Stratejik müdahale alanlarının ve stratejik hedeflerin saptamasından sonra, strateji önerilerine geçebilmek için üçüncü aşamada hangi müdahale biçimleri ve araçları kullanılacağına ilişkin saptamalar yapılacaktır (YÖK, Türkiye'nin Yükseköğretim Stratejisi, 2007) .

3.1 Yükseköğretim Stratejisinin Çözüm Önerisi Getirmesi Beklenen

Temel Sorunlar

3.1.1 İdari Yapıdan Kaynaklanan Sorunlar

Yükseköğretim sektörünün önemi ülkede anlaşılmasına rağmen kamu yönetiminde bu öneme paralel sektörü düzenleyen, denetleyen ve politika üreten güçlü bir idari yapı bulunmamaktadır. Mevcut yapıda Milli Eğitim bakanlığına bağlı müdürlük seviyesinde faaliyet gösteren Yükseköğretim Dairesi konu ile görevlendirilmiştir. Ülke için oldukça önemli olan yükseköğretimin müdürlük seviyesinde bir organizasyonel yapı ile yönetilmeye çalışılması sıkıntılara neden olmaktadır.

Bu sıkıntıların başında idari kapasite sorunu gelmektedir. Yükseköğretim Dairesi uygulamada mesaisinin büyük bir kısmını KKTC’li öğrencilerin burs faaliyetlerine ayırmada yükseköğretim politikasına ilişkin olarak etkin bir çalışma yapamamaktadır.

Diğer taraftan öğrencilerin başta güvenlik, sağlık ve ulaşım gibi alanlarda karşılaştığı sorunların çözümü noktasında diğer kamu kurum ve kuruluşları ile iyi bir işbirliğine ve koordinasyona ihtiyaç duyulmaktadır. Bu işbirliğinin ve koordinasyonun yapılabilmesi noktasında idari açıdan güçlü bir yükseköğretim örgütlenmesine ihtiyaç duyulmaktadır. Mevcut idari örgütlenmenin yapısından dolayı kamu kurum ve kuruluşları arasında koordinasyon ve işbirliği eksikliği yaşanmaktadır.

Yükseköğretimin idaresinde sorumlu kuruluşlardan bir diğer olan YÖDAK’da da benzer sıkıntılar yaşanmaktadır. Bir başkan ve dört üyeden oluşan kurumun idari kapasitesi oldukça sınırlı kalmıştır. Kurul şeklinde çalışan YÖDAK’ın idari faaliyetlerine destek olacak güçlü bir sekreteryası bulunmamaktadır.

3.1.2 Politik Sahiplenmeden Kaynaklanan Sorunlar

KKTC’de yükseköğretim gören öğrencilerin büyük bir kısmını yabancı öğrenciler oluşturmaktadır. Yabancı öğrencilerin seçmen olamadığından oy kaygısıyla hareket eden siyasiler açısından ilgi gösterilecek bir alan olarak da görülmemektedir. Siyasi ilginin az olması da politik sahiplenmeyi engellemektedir. Politik sahiplenmenin de olmadığı durumlarda karşılaşılan sorunların çözümü oldukça zor olmaktadır.

Ayrıca yukarıda bahsedilen kamu idaresindeki bu yapılanma şekli de siyasi ve politik sahiplenmeyi de olumsuz etkilemektedir. Konun politik ve siyasi sahibi Milli Eğitim Bakanlığı olarak görülmekle birlikte bu bakanlık temel çalışma alanı olarak üniversite öncesi eğitim alanına odaklanmış durumdadır. Dolayısıyla yükseköğretim sektörünün sorunlarını dile getirip çözüme kavuşturacak bir mekanizma oluşmamaktadır.

Bu durumun en iyi yansıması belediyecilik hizmetlerinde ortaya çıkmaktadır. Belediyeler hizmet ve yatırımlarını bir sonraki seçimde kendilerine oy olarak dönecek alanlara yoğunlaştırmakta olup bu kapsamda üniversiteler pek de karlı bir alan olarak görülmediğinden ziyadesiyle bu hizmetlerden faydalanamamaktadır.

3.1.3 Yükseköğretim Stratejisinin Ortaya Konulmamasından Kaynaklanan Sorunlar

KKTC yükseköğretiminin karşılaştığı sorunlara çözüm üreten ve ileriye yönelik olarak belirlenen hedefler çerçevesinde atılması gereken adımları içeren bir strateji belgesi bulunmamaktadır. Böyle bir belgenin eksikliği nedeniyle sektörün karşılaştığı sorunlar tespit edilememiş ve dolayısıyla bu sorunlara çözüm üretecek politikalar geliştirilmemiştir. Aynı zamanda yükseköğretimden beklentilerle birlikte stratejik bir vizyon ortaya konmamıştır.

Aynı zamanda sektörü etkileyebilecek dış gelişmeler takip edilmemekte dolayısıyla bu alanlarda yaşanması muhtemel sorunlara önlem alınmamaktadır.

3.1.4 KKTC'nin Tanınmamasından Kaynaklanan Problemler

KKTC sadece Türkiyenin tanıdığı bir devlettir. Bu durum özellikle Türkiye dışı ülkelerden yabancı öğrenci getirme konusunda sıkıntıya neden olmaktadır. Mevcut yapıda 129 farklı ülkeden öğrenci ülkede eğitim görmesine rağmen yeni ülke pazarlarına girdikçe veya bu öğrenciler mezun olup diplomalarını ülkelerindeki resmi otoritelere verdikçe denklik konusunda sıkıntılar yaşanabilmektedir. Bunun yanında yabancı ülkelerin eğitim otoriteleri vatandaşlarının gidebilecekleri üniversiteleri listeler halinde yayınlamaktadır. KKTC üniversiteleri anılan listeye girme konusunda bazen problemler ile karşı karşıya kalmaktadır.

Bu konunun yarattığı bir diğer olumsuzluk ise KKTC'de uluslararası öğrenci değişim programlarının uygulanamamasıdır. Son yıllara öğrenciler arasında son derece rağbet gören ve eğitim faaliyetine ciddi katkı sağlayan ve cazip kılan bu programların KKTC'de uygulanamaması ciddi bir sorundur.

Tanınmamayla ilgili bir diğer problemde uluslararası fuar katılımlarında yaşanmaktadır. Özellikle rum yönetiminin yapmış olduğu girişimler sonucu KKTC üniversitelerin uluslararası fuarlara katılımları engellenmeye çalışılmaktadır. Bu duruma benzer süreçler üniversitelerce düzenlenen uluslararası konferans,seminer ve etkinliklerde de yaşanabilmektedir.

Son olarak da KKTC'nin tanınmamasından dolayı doğrudan uçuşlar yapılamamaktadır. Bu durumda yabancı ülkelerden KKTC'ye gelişleri zorlaştırmakta hem maliyet artışına hem de zaman kaybına neden olmaktadır.

3.1.5 Temel Alt Yapı Eksikliklerinin Neden Olduğu Sorunlar

KKTC’de öğrenci için büyük önem arz eden toplu ulaşım alt yapısı oldukça zayıftır. Kent merkezleri arasında sınırlı miktarda bir toplu ulaşım imkanı varken kent içi ulaşımında toplu ulaşım imkanı hiç bulunmamaktadır. Üniversitelerin iyi niyetli çabalarına rağmen ulaşım ile ilgili ciddi eksiklikler bulunmaktadır.

Barınmayla ilgili ihtiyaçlar büyük ölçüde karşılanmış durumda olmasına karşın son dönemlerde yaşanan öğrenci artışları neticesinde barınma maliyetleri hızla artmıştır. Bunun yanında bazı bölgelerde ciddi barınma sorunları baş göstermeye başlamıştır. Ayrıca öğrenci yurtlarının mevcut yapılarının kontrol edilmesi ve denetimlerinin yapılmasıyla ilgili ciddi sıkıntılar yaşanmaktadır.

3.2 KKTC Yükseköğretim Stratejisinin Temel Unsurları

KKTC gibi yükseköğretim sektörleri iç piyasadan ziyade uluslararası pazarlara yönelik olarak faaliyet gösteren ülkelerin başarı faktörleri incelendiğinde aşağıda belirtilen 3 temel unsurun etkili olduğu görülmektedir (AIFS, 2011):

1- Üst düzey politik sahiplenme, mutabakat ve etkin politika koordinasyonu:

Yükseköğrenim sektörünün ülke ekonomisi için önemi konusunda devletin tüm kademelerinde anlayış birliğinin ve sahiplenmenin bulunması; politikalarda süreklilik ve istikrar sağlanması; devletin liderliğinde sektörün gelişimi konusunda tüm paydaşlar arasında (kamu kurumları, yükseköğrenim kurumları, özel sektör, STK ve toplum) mutabakatın sağlanması ve korunması; ülkedeki ortam, mevzuat ve uygulamaların öğrenci dostu olması; etkin bir yönetim sayesinde yükseköğrenim politikasını ilgilendiren tüm politika alanlarının sektörün gelişimini sağlayacak şekilde düzenlenmesi ve uygulanması; uygulamanın ve sistemin işleyişinin düzenli bir şekilde izlenip

değerlendirilmesi ve değerlendirme sonuçlarına göre politikaların iyileştirilmesi.

- 2- Yükseköğretim sektöründe ve sektörle ilişkili tüm sektörlerde kalite standartlarının en yüksek seviyeye çekilmesi, mükemmeliyetin ve üst düzey memnuniyetin hedeflenmesi:** Hem devlet hem de özel yükseköğretim kurumlarının aynı üst düzey hizmet kalitesini sağlamalarını amaçlayan ve bu öndeki faaliyetleri düzenleyen uygulamaların ve kurumların varlığı; ülkede ve ülke dışında sektörle ilişkili hizmet sağlayıcıların yüksek kalite standartlarında faaliyet göstermelerinin sağlanması;uluslararası öğrenciler için eğitim ve yaşam maliyetlerinin en uygun seviyeye çekilmesi.
- 3- Stratejik tanıtım ve pazarlama:** Mevcut ve potansiyel pazarların tanımlanması; eğitim ürünlerinde çeşitliliğin sağlanması; her bir segmente yönelik tanıtım ve pazarlama stratejilerinin belirlenmesi ve bu stratejilerin eşgüdüm halinde uygulanması; mevcut ve potansiyel öğrencilere yönelik kapsamlı ve etkili bilgilendirme için tek durak ofis yapılanmasının varlığı ve etkin şekilde faaliyet göstermesi; mezunlarla yakın ve sıcak ilişkilerin kurulması ve korunması.

3.3 KKTC İçin Yükseköğretim Vizyonu

Yönetim dünyasının tanınmış isimlerinden Amerikalı Tom Peters bir organizasyonun başarıya ulaşması için etkin bir vizyona sahip olmasının şart olduğunu belirtmektedir.

Küresel rekabette başarı kazanmak büyük ölçüde geleceği bugüne taşıyan vizyon olgusuna bağlıdır. Örgütsel anlamda vizyon ise örgüte ilişkin düşlenen geleceği tasarlayabilme, geliştirebilme ve paylaşabilme özellikleri ile birlikte örgütsel geleceğin resmedilmesi şeklinde tanımlanmaktadır (Tekin & Ehtiyar, 2011).

Senge'in vizyon tanımı bu açıklamayı destekler niteliktedir: Vizyon, bir örgütün geleceğe yönelik hedeflerinin belirtilmesidir. Vizyon, örgütün geleceğine biçim ve yön vererek amaçların oluşturulmasına yardımcı olur. Vizyon bildirgesi, gidilmek istenen yeri gösterir ve o yere ulaşıldığında ne durumda olunacağını ifade eder (Senge, 1994).

KKTC'de yükseköğretim sektörünün gelişerek büyümesini sağlayacak ve aynı zamanda ekonomik ve toplumsal kalkınmanın ana unsurunu oluşturacak bununla birlikte tüm paydaşların sahipleneceği ortak bir vizyon kavramına ihtiyaç vardır.

Sözkonusu vizyon gelecek hedeflerini dikkate alan ve tüm paydaşların katılımı ve katkılarıyla oluşturulacak bir kavramdır. Bu çalışmanın amacına uygun olarak bir vizyon önerisinde bulunulacaktır. Ancak bu öneri alışılmış şekliyle bir vizyon cümlesi olmaktan öte böyle bir vizyon cümlesinde olması gerektiğini düşündüğümüz belli başlı tespitleri içerecektir.

Bu çerçevede KKTC yükseköğretim sektörünün vizyonu aşağıda belirtilen amaçlar çerçevesinde oluşturulmasının uygun olacağı düşünülmektedir. KKTC'nin;

- Çağdaş değerlere sahip vatandaşlar yetiştiren,
- Uluslararası rekabet gücüne sahip sürdürülebilir bir marka haline gelmiş,
- Yarattığı ekonomik değer ile ülkenin ekonomik ve sosyal kalkınmasına katkı sağlayan,
- Eğitim ve araştırma yönüyle kalitesini ispat etmiş, bir yükseköğretim vizyonuna sahip olması gerekmektedir.

3.4 KKTC Sektör Stratejisi Politika Önerileri:

KKTC yükseköğretim vizyonuna ulaşmak için uygulanması gereken politikaları 3 temel stratejik alanda toplayabiliriz:

1. Yükseköğretim alanında iyi yönetişimin sağlanması
2. Sürdürülebilir ve rekabetçi bir yapının tesis edilmesi
3. Uluslararasılaşmanın sağlanması

3.4.1 Yükseköğretim Sektöründe İyi Yönetişimin Sağlanması:

İyi yönetişim, toplumun kritik ihtiyaçlarının giderilmesi bakımından kamusal kaynakların ve sorunların etkin ve etkili yönetimi anlamına gelmektedir. İyi yönetişim ve etkin bir kamu sektör yönetimi sosyal değişimin ve başarılı bir ekonominin temel ayağını oluşturmaktadır. Özel sektör ve sivil toplum kuruluşları yönetişimin önemli bir yönünü oluştursa da, aslında bu kavram devletin kurumlarını ifade etmektedir. Bu anlamda, iyi yönetişim bir ülkenin sorunlarının kapsamlı yönetimi bakımından gerekli siyasal ve yönetsel kuralları anlatmaktadır (Öztürk).

Yükseköğrenim sektörünün ülke ekonomisi için önemi konusunda devletin tüm kademelerinde anlayış birliğinin ve sahiplenmenin bulunması; politikalarda süreklilik ve istikrar sağlanması; devletin liderliğinde sektörün gelişimi konusunda tüm paydaşlar arasında (kamu kurumları, yükseköğrenim kurumları, özel sektör, STK ve toplum) mutabakatın sağlanması ve korunması; ülkedeki ortam, mevzuat ve uygulamaların öğrenci -dostu olması; etkin bir yönetişim sayesinde yükseköğrenim politikasını ilgilendiren tüm politika alanlarının sektörün gelişimini sağlayacak şekilde düzenlenmesi ve uygulanması; uygulamanın ve sistemin işleyişinin düzenli bir şekilde izlenip değerlendirilmesi ve değerlendirme sonuçlarına göre politikaların

iyileştirilmesi iyi yönetim kapsamında gerçekleştirilmesi gereken faaliyetler olarak sıralanabilir (Technopolis, 2012).

Bu çerçevede iyi yönetim kapsamında atılması gereken adımları aşağıdaki şekilde açıklayabiliriz.

1- Politik Liderlik ve Sahiplenme: KKTC’de yükseköğretim sektörünün belirlenen vizyona ulaşabilmesi için üst düzey politik sahiplenmeye ihtiyacı vardır. Bu durum bazı ülkelerde olduğu gibi yükseköğretim bakanlığının oluşturulması şeklinde olabileceği gibi (bu durum anayasa değişikliği gerektirdiğinden uygulanması güçtür) Milli Eğitim Bakanlığının yükseköğretim sektörünü daha fazla sahiplenmesiyle de olabilecektir.

2- İdari ve Kurumsal Yapının Güçlendirilmesi: Mevcut idari ve kurumsal yapının aşağıda belirtilen fonksiyonları yerine getirebilecek şekilde güçlendirilmesi büyük önem arz etmektedir. Bu çerçevede yeni idari yapıdan beklenenleri şu şekilde sıralayabiliriz (Technopolis, 2012):

- Sektöre ait politika ve stratejileri belirlemek, uygulamayı koordine etmek, uygulayıcı kuruluşların performanslarını izleyip değerlendirmek ve sektör politikalarına girdi oluşturacak veri toplama, araştırma, analiz, izleme ve değerlendirme çalışmalarını yürütmek;
- Ülkedeki üniversitelerin yüksek kalite güvence seviyesini garanti edecek şekilde yapılanmasını ve faaliyet göstermesini sağlayacak önlemler almak;
- Üst düzey öğrenci memnuniyetinin sağlanmasına yönelik önlemleri belirlemek; bu amaçla ulusal düzeyde yürütülmesi gereken

faaliyetleri planlamak ve yürütmek; üniversiteler ve diğer ilgili kurumlarca gerçekleştirilmesi gereken faaliyetlere yönelik uygulamaları koordine etmek, izlemek ve denetlemek;

- Üniversitelere yönelik finansman politikalarını belirlemek ve uygulamak; üniversitelerin finansal durumlarını izlemek, değerlendirmek ve ihtiyaçları belirleyip müdahale gereksinimini saptamak; öğrencilere sağlanacak burs ve diğer finansal yardımlara ilişkin politikaları belirlemek ve uygulanmasını sağlamak.

3- Toplumsal Farkındalık ve Ulusal Mutabakatın Sağlanması: KKTC

yükseköğretim sektörünün ülke açısından taşıdığı önemin tüm kamuoyuyla paylaşılması ve tüm paydaşlarda gerekli farkındalığın yaratılması gerekmektedir. Yükseköğretim konusunda toplumsal mutabakatı sağlamak amacıyla halkın iyi bir şekilde bilgilendirmesi gerekmektedir.

3.4.2 Sürdürülebilir ve Rekabetçi Bir Yapının Tesis Edilmesi

KKTC'nin lokomotif sektörlerinin başında gelen yükseköğretim sektörünün sürdürülebilir bir yapıya kavuşturulması ve uluslararası öğrenci pazarında diğer ülkeler ile rekabet edebilir olması büyük önem taşımaktadır. Böyle bir yapıyı tesis edebilmek içinde aşağıda belirtilen adımların atılması büyük önem arz etmektedir.

1- Kalitesinin Artırılması:

- Üniversitelerin sunduğu hizmet kalitesini artırılarak uluslararası standartlarda eğitim verilmesinin sağlanması ve bu standartların uluslararası kuruluşlar tarafından belgelendirilmesi,
- Öğrenci kalitesinin artırılması için öğrenci seçim kriterlerinin uluslararası standartlara uygun olarak belirlenmesi,

- Akademisyen kalitesinin memnuniyet ve motivasyonunun artırılması,
- Ülke genelinde sunulan sağlık, ulaşım, iletişim gibi hizmetlerin altyapısının iyileştirilmesi ve kalitesinin artırılması

2- Rekabet Gücünün Artırılması:

- Öğretim programlarının uluslararası rekabet gücü yaratacak şekilde farklılaştırılması
- Üniversitelerde hesap verilebilirliğin artırılarak kurumsal kapasitenin güçlendirilmesi,
- Üniversitelerin araştırma kapasitelerinin artırılarak bilgi ekonomisi temelli girişimciliğin desteklenmesi,
- Etkin bir kamu destek modelinin oluşturulması
- Başta elektrik olmak üzere hizmet üretim maliyetlerinin sektörün rekabet gücünü artıracak hale getirilmesi,

3- Sektör Markasının Oluşturularak Tanıtımı:

- Sektörü ifade eden bir marka kimliğinin oluşturulması;
- Oluşturulacak uygun stratejiler ile yükseköğretim markasının uluslar arası alanda tanıtımı ve sektörün pazarlanmasının yapılması,

3.4.3 Uluslararasılaşmanın Sağlanması:

- Başta üniversiteler olmak üzere sektörde yer alan kurumların uluslararası kuruluşlarla olan ilişkilerinin artırılarak pek çok alanda işbirliği yapar hale getirilmesi,
- Uluslararası öğrenci birlikleriyle olan ilişkilerin artırılması,
- Akademik personelin uluslararası eğitim ve araştırma programlarında yer almasının desteklenmesi,

- Uluslararası toplantı ve faaliyetler desteklenerek yurtdışından konuşmacı ve araştırmacıların ÷lkeye getirilmesi sağlanmalı,
- Yurt dışında ortak eğitim merkezleri ve kampusların açılması desteklenmelidir.

Bölüm 4

SONUÇ

Tarım toplumundan sanayi toplumuna dönüşen dünyamız içinde bulunduğumuz yüzyılda da sanayi toplumundan da bilgi toplumuna doğru dönüşmeye başlamıştır. Bu dönüşüm üretim biçimlerini de etkilemiş fiziksel emeğe bağlı üretim biçiminden zihinsel emeğe yani bilgiye dayalı üretim biçimine geçiş başlamıştır. Bu dönüşüm esnasında da bilgi ve bilgiyi üreten kurumlar daha değerli hale gelmiştir.

Bilgiyi üreten kurumların başında gelen üniversitelerde hem değişimin merkezinde yer almış hem de değişimden büyük ölçüde etkilenmiştir. Bu etkilenme sonucunda eğitim ve araştırma işlevlerinin yanında üniversitelerden bilgiyi toplumsal faydaya dönüştürme işlevini de gerçekleştirmesi beklenir hale gelmiştir.

Küresel anlamda yaşanan bu gelişmeler zaten KKTC için büyük öneme sahip olan yükseköğretim sektörünü daha da önemli hale getirmiştir. Yükseköğretim sektörünün KKTC için stratejik önemi yarattığı ekonomik değerden gelmektedir. Küçük bir ada ekonomisine sahip olan KKTC’de diğer ada ekonomilerinde olduğu gibi sanayi, ticaret ve tarım sektörlerinin yeterince büyümediği buna karşın turizm ve yükseköğretim sektörlerinin ekonominin temel sektörleri haline geldiğini ifade edebiliriz.

Ancak KKTC ekonomisi için büyük bir öneme sahip olmasına karşın KKTC yükseköğretim sektörünün gerekli ilgiyi görmemektedir. Politik olarak kolayca oya dönüşebilecek bir alan olmadığı için siyasiler gerekli ilgiyi göstermemekte bu durumda sorunların çözümü noktasında sektörü sahipsiz bırakmaktadır. Diğer taraftan kamu idaresinde de yükseköğretim sektörüyle ilgili çalışmalarını yürütebilecek güçlü bir idari kapasitenin oluşmadığı görülmektedir.

Buna karşın dünyayı yakından takip eden ve 128 farklı ülkeden 60 binin üzerinde yabancı öğrenciyi ülkeye eğitim almak için getiren güçlü bir üniversite alt yapısı bulunmaktadır.

Dünyada yaşanan gelişmeler ışığında yükseköğretim sektörünün büyük bir gelişim potansiyeli içinde olduğunu görmekteyiz. Küreselleşmenin etkisiyle sınırların kaldığı bir ortamda öğrenciler artık kendi ülkeleri dışında da eğitim almak istemektedirler. Bu durum her geçen gün yabancı öğrenci piyasasını büyümesine neden olmaktadır. Bu durumu KKTC için fırsata çevirmek büyük bir önem taşımaktadır.

KKTC yükseköğretimini karşılaştığı bu sorunları çözecek, dünyada yaşanan bu gelişmeleri fırsata çevirecek ve sektörün ekonomik olarak daha da büyümesini sağlayacak bir stratejinin olmayışı büyük bir eksikliklerdir. Bu eksikliğin tespiti ve ileride yapılacak bir sektör stratejisi çalışmasına ışık tutmak amacıyla bu çalışmada bir sektör stratejisi önerisi sunulmuştur.

Sözkonusu sektör stratejisinde ilk olarak sektörün mevcut durumu ve bu durumda ortaya çıkan sorunları tespit edilmiş ve tartışılmıştır. Daha sonra bir vizyon

çerçevesinde sektörün sorunlarını çözecek ve belirlenecek hedeflere ulaştıracak politika alanları belirlenmiştir.

KAYNAKÇA

AIFS. (2011). *Who Goes Wherer and Why: An Overview And Analysis of Global Education Mobility*. AIFS.

Aktan, C. (2008). Stratejik Yönetim ve Stratejik Planlama. *Çimento İşveren Dergisi*, 5.

Aktan, C., & Tunç, M. (1998). Bilgi Toplumu ve Türkiye. *Yeni Türkiye Dergisi*, 118-134.

Batı, H. A. (2004). *Nitel Araştırma Yöntemleri*. 01 17, 2015 tarihinde http://halksagligi.med.ege.edu.tr/seminerler/2003-04/NitelArastirmaYontemleri_HB.pdf adresinden alındı

Cicioğlu, H. (1983). KKTC ve Eğitim. *Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Dergisi*, 210-224.

Dolgun, U. (2010). Yirmibirinci Yüzyılda Yükseköğretimin Yeni Misyonu: Ticari Üniversiteler ve Girişimci Akademisyenler. *Sosyoloji Konferansları Dergisi*, 15-39.

DPÖ. (2015). *KKTC Makroekonomik Tahmin Sonuçları*. Lefkoşa: DPÖ.

DPT. (1995). *Dünyada Küreselleşme ve Bölgesel Bütünleşmeler*. Ankara: Dpt.

Drucker, P. (1992). *Yeni Gerçekler*. İstanbul: İşbankası Kültür Yayınları .

Durna, U., & Eren, V. (2002). Kamu Sektöründe Stratejik Yönetim. *Amme İdaresi Dergisi*, 55-75.

Eğilmez, M. (tarih yok). *Kendime Yazılar*. 1 14, 2015 tarihinde <http://www.mahfiegilmez.com/2013/09/gsyh-ve-buyume-hesaplamalar-turkiye.html> adresinden alındı

Gökbunar, R., & Ünal, A. (tarih yok). *www.canaktan.org*. 12 27, 2014 tarihinde <http://www.canaktan.org/yeni-trendler/degisim/diger-yazilar/gokbunar-ozelsektorde-degisim.pdf> adresinden alındı

Hussey, D. (2002). *Company Analysis: Determining Strategic Capacity Change*. Willy Sons Ltd. .

İnceci, S. (2004). KKTC Ekonomisi: Karşılaştırmalı Analiz. 201-203.

Kurumu, T. D. (tarih yok). 1 05, 2015 tarihinde http://www.tdk.gov.tr/index.php?option=com_bati&arama=kelime&guid=TDK.BATI.54d08e39a41092.86902438 adresinden alındı

Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti Gelecek Stratejisi Konferansı. (tarih yok). 1 17, 2015 tarihinde <http://www.tebkobiakademi.com/images/arsivgorsel/kibris.pdf> adresinden alındı

OECD. (2009). *Higher Education to 2030 (vol.2) Globalisation*. Paris: OECD.

Öztürk, N. K. (tarih yok). *İyi Yönetişim*. 1 21, 2015 tarihinde http://www.google.com.tr/url?sa=t&rct=j&q=&esrc=s&source=web&cd=2&ved=0CCMQFjAB&url=http%3A%2F%2Fwww.deu.edu.tr%2Fuserweb%2Fhilmicoban%2Fb%25C3%25BCrokratik%2520devletten.doc&ei=l3vTVNDiOMr_UuSJgrAI&usg=AFQjCNHZpNUG0QVyNUE-Y-69dag2bvhwqA&sig2=1UwvIRGLigA adresinden alındı

Parlar, H. (2012). Bilgi Toplumu, Değişim ve Yeni Eğitim Paradigması. *Yalova Sosyal Bilimler Dergisi*, 193-209.

Senge, P. K. (1994). *The Fifth Discipline Fieldbook, Strategies and Tools for Building a Learning Organization*.

Technopolis. (2012). *KKTC Yükseköğretim Stratejisi ve Eylem Planı Önerisi*. Lefkoşa

Technopolis, G. (2012). *KKTC Yükseköğretim Sektörüne İlişkin Politika Önerileri Raporu*. Lefkoşa.

Tekin, Y., & Ehtiyar, R. (2011). Başarının Temel Aktörleri: Vizyoner Liderler. *Journal of Yaşar Universty*.

Tonta, Y. (1999). Bilgi Toplumu ve Bilgi Teknolojisi. *Türk Kütüphaneciliği*, 363-375.

Tremblay, K., Lalancette, D., & Roseveare, D. (2012). *Assessment of Higher Education Learning Outcomes*. Paris: OECD.

Tural, N. K. (2004). *Küreselleşme ve Üniversiteler*. Ankara: Kök Yayıncılık.

Wissema, J. G. (2009). *Üçüncü Kuşak Üniversitelere Doğru*. İstanbul: Özyeğin Üniversitesi Yayınları .

Yardım, H. B. (2012). *2011 Yılı Faaliyet Raporu*. Lefkoşa.

Yıldırım, A., & Şimşek, H. (2008). *Sosyal Bilimlerde Nitel Araştırma Yöntemleri*. Ankara: Şeçkin Yayınları.

Yılmaz, K. (2002). KAmu Kuruluşları İçin Stratejik Planlama Uygulaması. *Sayıştay Dergisi*, 50-51.

YÖK. (2006). *Türkiyenin Yükseköğretim Stratejisi*. Ankara: YÖK.

YÖK. (2007). *Türkiye'nin Yükseköğretim Stratejisi*. Ankara: YÖK.